

jaargang 13

nummer 4-5

INHOUD

- Veldwaarnemingen juni-augustus 1987 125
Verslag wintervogeltelling (2-4 jan. 1987) Land van Cuyk 127
Schaarse en zeldzame soorten van het zuidwesten van het Land van Cuyk 87: 138
Broedvogelinventarisatie Staatsbossen St. Anthonis 1987 151
Broedvogels Nederrijk-noord 1987 157
De Klapekster *Lanius excubitor* in het Rijk van Nijmegen e.o. 1969-1986 159

AGENDA

- 12 dec. SOVON-dag te Ede (zie blz. 167)
26 dec. Vogelatlas nu nog voor f32,50!
1 jan. Contributie al betaald ?!
21 jan. 20.00 zaal N(4 of 5) W & N
Lezing door DV en JBe (blz. 169)
3 maart 20.00 zaal N5 Wiskunde & Natwet.
Heyendaalseweg, Nijmegen
Ledenvergadering

WERKGROEP LAND VAN CUYK

- 20 dec. 9.00 betoncentrale Maas Boxmeer
excursie Oude Maasarmen

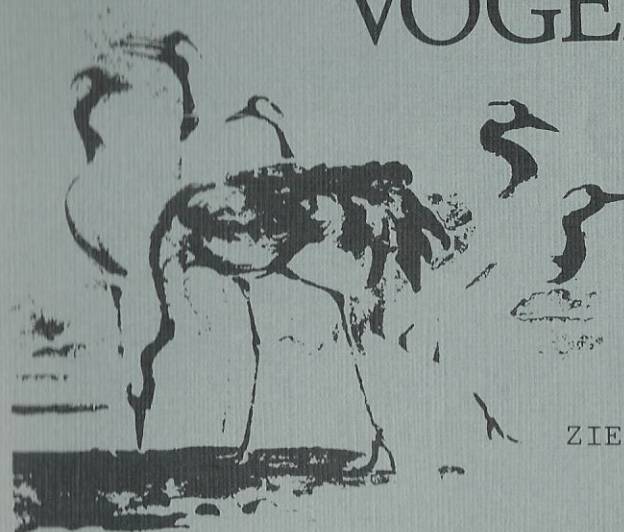
DE MOURIK

VOGELWERKGROEP RIJK - VAN - NIJMEGEN e.o.

ATLAS

van de Nederlandse

VOGELS



ZIE BLZ. 150

SOVON

jaargang 13

nummer 4-5

1987

-DE MOURIK

Blad van de Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en omstreken.

Redactie
 Johan Thissen, Mansberg 7, 6562 MA Groesbeek, tel. 08891-75852
 Edward Jans, Scharweg 13, 5438 AJ Gassel, tel. 08860-75833.

Lay-out
 Dik Heg

Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en omstreken.

Werkgebied
 Rijk van Nijmegen, Overbetuwe ten zuiden van de Linge en ten oosten van de RW 50, Duffelt (BRD), Salmorth (BRD), Beichewald (BRD), de Kop van Limburg, Land van Cuyk, Land van Maas en Vaal.

Bestuur
 Voorzitter: Laurens Rietveld, Grotestraat 83, 6511 VB Nijmegen, tel. 080-227925.
 Secretaris: Gerard Schuur, van Doornstraat 63, 6512 EC Nijmegen, tel. 080-238045;
 Adres secretariaat/Penningsmeester: Louis Geraets, Burg. van Raaystraat 27, 5437 BC Beers, tel. 08850-20261.

Werkgroepen
 Archief: Peter Brouwer, Faber Brugmanstraat 49, 6522 EH Nijmegen, tel. 080-220618.
 Excursies: Laurens Rietveld, Grotestraat 83, 6511 VB Nijmegen, tel. 080-227925.
 Kunstmatige nestgelegenheden: Wim Schurink, Marijlaan 39, 6541 RB Nijmegen, tel. 080-773551.
 Rivierentellingen: Jan van der Brugge, Zonstraat 7, 6543 VM Nijmegen, tel. 080-780040.
 Roofvogeltellingen: Gerard Mückens, Papebergweg 25, 6585 KV Mook, tel. 08896-1767.
 Vogelkoursussen: Johan Thissen, Hobbensweg 118, 6562 CW Groesbeek, tel. 08891-5852.

Aanpak
 N. Ebben, Heerstraat 18, 5435 PC St. Agatha, tel. 08850-12378.
 H. Huilmand, Rijkstraatweg 303, 6573 CX Beek-Overbergen, tel. 08895-3376 (alleen roofvogels en uilen).
 B. Jansen, Weg door Jonkerbos 5, 6532 BV Nijmegen, tel. 080-551439.
 M. Reijnders, Heyensweg 51, 6591 HB Gennep, tel. 08891-11906.
 J. van der Vaart, Jozef Israëlastraat 15, 6521 HB Nijmegen, tel. 080-2334470.

Contributie

Werkende leden	f 12,50
Sympatiserenden	f 17,50
Jeugdleden tot 18	f 7,50
Gezinsleden	f 2,50

GIRONUMMER 4463052 t.n.v. VWG Rijk van Nijmegen e.o. te Beers.

Overname van (gedeelten) van artikelen of van illustraties is uitsluitend toegestaan met bronvermelding en schriftelijke toestemming van de auteur. Auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikel. Publicatie van artikelen, meningen etc. behoeft niet te betekenen dat de daarin vermelde meningen, conclusies etc. het inzicht van de redactie weergeven.

VAN DE BESTUURSTAFEL**Activiteiten binnen de Vogelwerkgroep.**

Binnen de Vogelwerkgroep bestaat geen vast meldpunt voor gezamenlijke activiteiten. Wanneer iemand een excursie of een kampje wil organiseren, dan kan dat alleen maar via de Mourik. Zo bereik je weliswaar alle leden, maar er gaat wel de nodige tijd overheen. Om hier iets aan te gaan doen wil de voorzitter zijn telefoon aanbieden, hetgeen wil zeggen dat hij zijn best zal doen om iedere vrijdagavond van 18.00 tot 19.00 uur telefonisch bereikbaar te zijn om initiatieven en wensen aan te horen en vervolgens samen te voegen tot concrete activiteiten. Dus, denk je bij jezelf: "Ik zou wel eens daar en daar heen willen, maar dan met een aantal andere enthousiastelingen", bel Laurens Rietveld (080-227925 , op bovengenoemd tijdstip) en wellicht valt er een mouw aan te passen.

Sovon-atlas.

Op de Najaarsledenvergadering is al gemeld, dat de nieuwe Sovon-atlas tegen zeer sterk gereduceerd tarief is te bestellen via de Vogelwerkgroep. Een aantal leden hebben de atlas reeds besteld door Fl 32.50 over te maken op het gironummer van de Vwg. De boeken worden omsfreeks 1 januari. Sovon afgehaald. De exemplaren bestemd voor betalende uit het land van Cuyk liggen bij Louis Geraets. De anderen zullen hun boekwerk bij Laurens Rietveld op moeten komen halen. Maak daarvoor eerst even telefonisch een afspraak, dan kom je niet voor een dichte deur. (tel. 080-227925 Grotestraat 83 Nijmegen)

Voor mensen, die ook nog van de voordeelsregeling willen profiteren, het volgende: Het gaat om een uniek naslagwerk over ruim 300 soorten, waarvan de verspreiding van maand tot maand op kaartjes is weergegeven. Dit boek van ruim 600 bladzijden kost in de winkel bijna zeventig gulden, maar omdat de VWG lid is van SOVON kost het U tot het eind van dit jaar Fl-32.50- Om hiervoor in aanmerking te kunnen komen is het noodzakelijk, dat Louis Geraets of Laurens Rietveld op tijd Uw naam en het geld in handen krijgen. Bel daarom (bij voorkeur naar Laurens en dan tussen 18.00 en 19.00 uur) en kom het geld langsbrengen. Mocht om een of andere reden de bestelling foutlopen, dan krijgt U het geld terug-gestort.

BESTELLINGEN VOOR 28 DECEMBER !!!!!!!!!!!!!

CONTRIBUTIE

De contributie is verhoogd. Nadat de contributie TIEN JAAR op hetzelfde bijzonder lage peil kon blijven, is nu helaas een bescheiden verhoging noodzakelijk, met name vanwege een toename van de activiteiten en een grotere omvang van de Mouriken, die U ontvangt. De nieuwe bedragen staan op de binnenzijde van kaart.

Bij deze Mourik treft U een acceptgirokaart aan, Dit geldt voor enkele leden, die hun contributie al uit eigen beweging voor 1988 voldaan.

Wilt U de contributie zo snel mogelijk overmaken!

LEDENMUTATIES

Nieuw lid: J. van der Coelen, Berg en Dalseweg 50, 6522 BM Nijmegen
 Adreswijzigingen: G.A.J. Kolman, Graafschedijk 51, 5364 PR Escharen
 J.M.A. Thomas, Heidestraat 6, 5438 NG Gassel
 S. Dalstra, Burchtstraat 5, 6587 BB Middelaar
 J. van de Tillaart, IJsvogelstraat 16, Mill
 M. Klemann, Oosteinde 14, 7961 NE Ruinerwold, 05222-2587
 A. van Eck, Missionarisstraat 5, 5038 PG Tilburg, 013-425523
 Geschrapd wegens contributieschuld: R. van Dooren, Velp;
 A. van Kleef, Nijmegen; J. Ribot, Nijmegen.

NOTULEN VAN DE LEDENVERGADERING

10-9-1987.

Aanwezig: 26 leden

afgemeld: 8 leden.

1/OPENING

2/NOTULEN VORIGE VERGADERING goedgekeurd

3/MEDEDELINGEN BESTUUR

/De vergunning voor een ULV-loods in Beuningen, waartegen D. Visser namens de VWG bezwaar heeft aangetekend is voorlopig ingetrokken. 20 oktober nieuwe hoorzitting. /Bij het natuurmuseum worden stappen ondernomen om een computer aan te schaffen. Aan ons de vraag of en hoe we willen samenwerken/gebruik kunnen maken van elkaars faciliteiten. Suggesties: Vraag andere VWG's, die al met computers werken waarmee ze wrken en wat hun moeilijkheden/mogelijkheden zijn; In het vogeljaar heeft iets gestaan aangaande computers en VWG's; het SOVON wil contactadres zijn bij automatiserings-facetten bij VWG's. Zelf moeten we uitzoeken wat we willen om te zien of het voor ons nut heeft en wat we dan nodig hebben.

4/VERKIEZING BESTUURSLEDEN

Ward Hagemeyer moet eigenlijk nu aftreden en zich herkiesbaar stellen. Het bestuur vraagt om dit in de voorjaarsvergadering pas te doen, zodat ze zich kan beraden over de samenstelling van het bestuur. de vergadering gaat accoord. Er is reeds lang een vacature in het bestuur, die het bestuur graag ingevuld wil zien. Het bestuur stelt voor om Raimond Schuurkens in het bestuur te kiezen. Deze heeft zich al bereid verklaard om in het bestuur te gaan zitten als hij gekozen zou worden. Na telling van de stemmen bleken van de 26 stemmen er 1 blanco te zijn, 1 stem op P. Egelmeers te zijn, en 24 op R. Schuurkens te hebben gestemd, zodat hij nu in het bestuur is gekozen.

5/CONTIBUTIEVERHOOGING

De uitgaven overschrijden momenteel net de inkomsten. Om niet in te teren op de kleine reserve die we hebben wordt voorgesteld om de contributie voor actieve leden, niet actieve leden en jeugdleden te verhogen met f2,50. De contributie voor gezinsleden blijft gelijk, aangezien dit meer een symbolische bijdrage is, zonder dat daar kosten voor de VWG tegenover staan. De contributie zal nu bedragen: niet actieve leden f17,50; actieve leden f12,50; jeugdleden f7,50 en gezinsleden f2,50.

6/MILJEUMARKT

Op 26 september wordt er op plein '44 een miljeumarkt gehouden. Ons is gevraagd mee te doen. Besloten is om een spandoek/bord daar op te hangen waarop we aankondigen dat we de volgende dag 27 september vanaf het Hollands-Duits gemeentelijk excursies zullen houden voor publiek. Excursieleaders; Laurens Rietveld, Jan v.d. Bruggen. Rob Hendriks. Ward Hagemeyer maakt het bord. Verdereven in de gaten houden of de markt volgend jaar ook gehouden wordt en er dan vroeger op inspringen.

7/ONKOSTENREGELINGEN

Besloten is om hiervoor geen aparte regelingen te gaan opstellen. Tendens; geef geen vergoedingen en als het bij uitzondering eens voorkomt, dan beslist het bestuur.

8/RIVIERENTELLING

de 1e tellingsdag vindt plaats op 12 september. Ook dit jaar kunnen we nog nieuwe tellers gebruiken, zelfs al is het maar om eens een enkele keer mee te tellen. Opgeven bij Jan v.d. Bruggen. tel. 080-780040.

9/SOVON-ATLAS VAN DE VOGELS

leden van de VWG kunnen reductie krijgen. Maak f32,50 over op rekening van de VWG voor 1 december dan worden ze half december meegebracht naar Nijmegen. Ze zijn dan af te halen bij Laurens Rietveld. Eventueel zelf te bestellen bij SOVON, vermelding SOVON-atlas/lid VWG Nijmegen. f39,50, dan wordt hij thuisgestuurd. Winkelprijs f69,50.

10/BROEDVOGELINVENTARISATIES

Verzoek aan hen die geïnventariseerd hebben om hun gegevens uit te werken en deze voor eind december op te sturen naar Raimond Schuurkens. Verzoek om vroeg in de herfst/winter te bepalen wat we volgend voorjaar zullen doen. Tevens dan ook een voorlichtingsavond over inventariseren te houden. D. Visser zou volgend voorjaar graag de Oosterhoutse waard als nieuw gebied geïnventariseerd zien.

10/ACTIVITEITEN HERFST/WINTER/LEZINGEN+EXCURSIES

Lezing weidevogels en Ooy; Johan Bekhuis wil wel een verhaal houden over het bijzondere soorten project, waarvoor hij afgelopen voorjaar de ooy heeft geïnventariseerd, b.v. op voorjaarsinventarisatievoorlichtingsavond. -Het is zinvol dat mensen eens vertellen waar ze zijn geweest en wat daar te zien is. Excursies; er moet een excursiecircuit komen om de mensen buiten de VWG te bereiken. Als excursieleaders bieden zich aan: Luid v.d. Glas; Ward Hagemeyer; Johan Bekhuis; mev. Hermsen; Rob Gorissen; Rob Hendriks; Jan v.d. Bruggen. Mensen die alsnog of soms mee willen doen als leider zijn van harte welkom. Het natuurmuseum wil een winter en voorjaarsexcursie houden en vraagt om dit in samenwerking met de VWG te kunnen doen. Intern circuit; Wie een idee heeft voor een interne excursie belt op b.v. vrijdag Laurens Rietveld op zodat wie wil in het weekend een excursie gehouden kan worden. Informele excursieleaders/organisatoren. Vrijdag rond etenstijd bellen. Centraal contactpersoon Laurens Rietveld tel. 080-227925

11/VOGELCURSUS

Volgend jaar weer een vogelcursus doen. Wie organiseert? Dit punt komt weer terug op de voorjaarsvergadering.

12/RONDVRAAG

-Al eens gedacht aan een vogelexcursies voor gevorderden? b.v. methodieken van inventariseren en uitwerken gegevens? Sluit aan op lezing Johan Bekhuis. -ook dit jaar weer samenwerking VWG/KNNV bij lezingen? ja. -kan er weer eens een rallenexcursie worden georganiseerd? Wie dat wil kan eens contact opnemen met Johan Bekhuis, zodat hij meekan als Johan voor de inventarisaties zelf op pad gaat.

13/SLUITING

Datum Voorjaars-ledenvergadering: donderdagavond om 20.00 donderdag 3 maart 1988, vanaf 20.00 uur in zaal N5 van de Fac. Wiskunde en Natuurkunde van de Kath. Universiteit Nijm.

AKTIVITEITEN

LEZING WEIDEVOGELS EN BIJZONDERE SOORTEN OOYPOLDER

Op donderdag 21 januari 1988 werden Dick Visser en Johan Bekhuis vanaf 20.00 uur uit over weidevogels en over welke bijzondere vogelsoorten zich eigenlijk precies in de Ooy-polder schuilhouden. Aan de hand van dia's en andere visuele zaken worden de activiteiten van het komend voorjaar alvast ingeluid. (Hopelijk ligt er geen twee meter sneeuw!) Het wordt gehouden in één van de N-zaaltjes op Wis- en Natuurkunde.

OPROEPEN OM GEGEVENS

Barmsijs. Jan Jacobs wil graag alle barmsijswaarnemingen hebben voor een artikel.

Blauwe Kiekendief. Edward Jans wil een artikel schrijven over deze soort aan de hand van gegevens uit de afgelopen jaren tot en met voorjaar 1987.

Het materiaal kan het best aan de archivaris (ondergetekende) gezonden worden. Deze zorgt dat het bij de auteurs terecht komt.

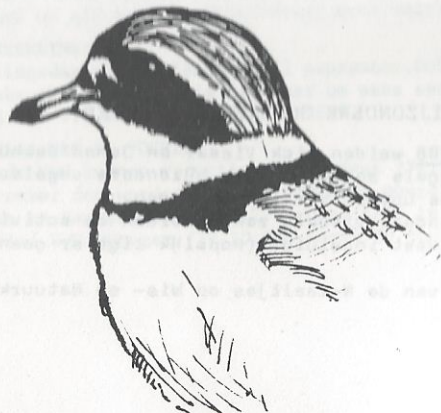
Peter Brouwer
Pater Brugmanstraat 49
6522 EH Nijmegen
080-220618

Excursie Ooypolder 20 september 1987

Aan de excursie namen 12 personen deel. De lucht was overwegend betrokken, het zicht was redelijk, en de aanvankelijk onaangename wind nam later af. De gevolgde route langs de Waaldijk bleek zoals gebruikelijk een grote verscheidenheid aan vogels op te leveren. In totaal zijn er 60 soorten waargenomen. Bij de Oude Waal hadden we als eerste bijzondere waarneming een roodhalsfuut, die zich dicht bij de dijk goed liet bekijken. Vooral de enkele keren rondvliegende visarend boven de omgeving van de Bisonbaal verwekte veel enthousiasme. Eenmaal bij de Bisonbaal zelf aangekomen konden we hem echter niet meer vinden. Ter compensatie zagen we even oostelijk ervan, op flinke afstand dicht bij de Waal, twee valkachtige vogels op paaltjes zitten. Die waren even later zo vriendelijk zo nu en dan een rondje te vliegen, zodat geconstateerd kon worden dat het boomvalken waren. Zowel een mannetje als een vrouwtje bruine kiekendief kwamen verderop ons gezelschap voorbijvliegen. Ook een vliegende havik hebben we kunnen bekijken; volgens een deskundige was het een tweedejaars mannetje. De eerst als kleine plevieren gedoodverfde steltlopers werden na opvliegen omgedoopt tot bontbekplevieren. De determinatie van sommige steltlopers stelde ons vaker voor problemen. Maar met vereende krachten zijn we er toch redelijk goed uitgekomen, denk ik, ondanks het ontbreken van een telescoop.

De opsomming van de waargenomen soorten is:

meerkoet, wilde eend, kokmeeuw, wintertaling, slobbeend, kuifeend, vlaamse gaai, fuut, dodaars, houtduif, blauwe reiger, aalscholver, holenduif, tafeleend, witte kwikstaart, rietgors, roodhalsfuut, zwarte kraal, gele kwikstaart, oeverzwaluw, ekster, buizerd, waterhoen, watersnip, visarend, heggemus, zwarte ruitler, kramsvogel, matkop, Kievit, witgatje, hulszwaluw, grote bonte specht, knobbelzwaan, boomkruiper, boerenzwaluw, fazant, kauw, merel, spreeuw, kneu, kempfaan, bonte strandloper, graspleper, bontbekplevier, oeverloper, scholekster, stormmeeuw, boomvalk, kleine mantelmeeuw, zilvermeeuw, regenwulp, grauwe gans, bruine kiekendief, havik, winterkoning, ringmus, hulsmus, turkse tortel, koolmees.



Henk de Vries.

VERSLAG EXCURSIE KRAAYENBERGSE Plassen 8 FEBRUARI 1987

Ondanks het sombere weer, motregen, nevel, temperatuur +1 tot +4 graden, zijn er 's morgens om 9 uur toch 10 personen bij de kerk te Linden aanwezig, voor de Kraayenbergse plassen excursie.

Gezien het feit dat de plassen nog bijna in het geheel met ijs bedekt zijn, wordt besloten aan de noordkant te lopen richting Ganzenorgel en via de Maas-uiterwaarden/Maaskampen terug te keren. De auto's en fietsen worden op de parkeerplaats bij de surfplas neergezet. Luid klinkt daar het geluid van Riet- en Kolganzen, welke fourageren in de weilanden van 't Westen. Hier fourageren ook Kleine Zwanen, (8 adult en 5 juveniel).

Ter hoogte van de Hardweg vliegen al direkt 2 Patrijzen weg en vliegt 1 Torenvalk over. Vanaf de Hardbrug zien wij op de open stukken water van de plassen o.a. Grote Zaagbekken. Ook vliegen Grote Zaagbekken laag over, zodat zij goed te bekijken zijn. Op het ijs 10-tallen meeuwen: o.a. Kokmeeuw, Zilvermeeuw en Stormmeeuw. Nogmaals worden diverse Patrijzen waargenomen in de omgeving van de Hardweg. (totaal 12 exx.) Richting Ganzenorgel vliegt een Blauwe Kiekendief (mannetje) laag over de weilanden, zweeft en strijkt neer op de grond. Weldra meldt zich een Buizerd, jaagt de Blauwe Kiekendief op, zodat deze langzaam over de maasdijk wegvliegt. Onder de hoogspanningsleiding ligt een dode Fuut in een sloot. Op plas 4 zitten o.a. 4 Nonnetjes, (3 mannetjes en 1 vrouwtje), 7 Grote Zaagbekken (vrouwtjes) en diverse Wilde Eenden. In de uiterwaarden aangekomen zien wij op de Maas o.a. honderden Meerkoeten, ook meerdere exemplaren van de Aalscholver en Kuifeend. Aan de overkant van de Maas t.h.v. Overasselt fourageren 9 Canadese Ganzen.

In de uiterwaarden verder nog 3 Graspiepers, 2 Grote Lijsters en 17 Veldleeuweriken. Bij een rijtje knotwilgen wordt ijerig naar een Steenuil gezocht en ja hoor, ook hij blijkt aanwezig te zijn.

Nabij het vertrekpunt vliegt in golvende vlucht een Grote Bonte Specht naar een andere boom en verdwijnt achter de stam. Op een knotwilg aldaar blijkt ook een Steenuil te zitten. Om half twaalf gaat een ieder weer tevreden huiswaarts. De volgende soorten werden waargenomen:

Steenuil, Patrijs, Torenvalk, Grote Zaagbek, Kievit, Holenduif, Houtduif, Zwarte Kraai, Wilde Eend, Roek, Kauw, Ekster, Spreeuw, Zilvermeeuw, Kokmeeuw, Stormmeeuw, Aalscholver, Kuifeend, Grote Bonte Specht, Waterhoen, Koolmees, Hulsmus, Knobbelzwaan, Kolgans, Rietgans, Blauwe Kiekendief, Buizerd, Nonnetje, Fuut, Kramsvogel, Kneu, Merel, Ringmus, Fazant, Canadese Gans, Graspleper, Grote Lijster en Veldleeuwerik.

Louis Geraets

nieuwsbrief

okt. nov. 1987

7



notulen

Vergadering 18-9-1987
in het dorpshuis te Escharen.

Aanwezig: E.Jans, M.Aarts, R.Hendriks, J.Jacobs, M.Hornman, H.de Vries, L. Geraets, F.Arts, W.Verpoort, K.Spoelstra, R.Gorissen, M.v/d Weide, R. Pahlplatz, L.Engels

Mededelingen: -Adreswijziging van de algemeen coördinator; Edward Jans, Schoutenweg 85, 7413 XB Deventer, Tel. 05700-37534.
-Michiel v/d Weide heeft uit het archief van de Vogelwerkgroep R. v. Nijm. de waarnemingen uit het Land v. Cuijk van 1985 gesorteerd

-Wie mee wil werken met het sorteren van de waarnemingen van 1986 kan contact opnemen met de algemeen coördinator.

Ingekomen stukken: -De tot nu toe nog ontbrekende 1:10.000 kaarten, zodat we nu de beschikking hebben over 1:10.000 kaarten van het gehele Land van Cuijk.

-De voorlopige resultaten van de inventarisatie van landgoed de Tongelaer door Rein Böhmer.

-De resultaten van slaapplaatstelling van eksters door William Verpoort en Misja v. Vonderen.

Bijzondere Soorten Onderzoek 1987: -De resultaten van de in 1987 ondezochte gebieden (37a/b, 38a/b, 39a/b, 45a/b, 46a/b, 47a/b, 52a/b, 53a/b), zijn ingeleverd bij de alg. coördinator. Deze zal zorg dragen voor het doorsturen naar SOVON.

-De inventariseerders doen ieder verslag van hun ervaringen tijdens de inventarisatie. De onderzoeken zijn over het algemeen goed gelukt. Een belangrijk punt dat uit deze verslagleggingsronde naar voren komt, is de ervaring van Rob Gorissen dat een gebied als 52a/b (met o.a. de Bunthorst) eigenlijk te groot is voor 1 persoon om te inventariseren. Jan Jacobs daarentegen had de ervaring dat 1 persoon gemakkelijk meerdere open agrarische gebieden kan inventariseren. Hieruit wordt de conclusie getrokken dat er volgend jaar bij het indelen der BSP-gebieden beter rekening met de biotopen gehouden dient te worden.

Algemene Soorten Onderzoek 1987: -Er wordt ook verslag gedaan van het BMP-onderzoek in de vier voor 1987 vastgestelde proefvlakken.

-Dorp Oploo, geïnventariseerd door Jan Jacobs; De resultaten zijn boven verwachting goed. Er broeden in Oploo veel soorten in goede aantallen. De inv. is zonder veel problemen verlopen.

-Bosperceel in Staatsbossen te St. Anthonis, geïnventariseerd door Leon Engels; Inv. redelijk goed verlopen, misschien wat weinig bezoeken (6).

-Heide de Ullingse Bergen St. Anthonis, geïnventariseerd door Johan Thissen; Edward leest een briefje van Johan, die zelf niet aanwezig kon zijn, voor. Hierin zegt deze dat de inventarisatie goed gelukt is, en geeft hij zijn voorlopige resultaten.

-Agrarisch gebied Overloonsche Vlak; Dit gebied zou geïnventariseerd worden door Dik Heg. Dit is helaas niet gebeurd.

Broedvogelinventarisaties 1988: -De 1:10.000 kaarten zullen in 1988 beschikbaar zijn voor de inventarisaties.

-Als 1/6 deelgebied voor 1988 wordt gebied 4 gekozen.

Wintervogeltelling: -De coördinatie v/d wintervogeltelling 1988 zal in handen zijn van Jan Jacobs.

-Als teldata worden vastgesteld 1, 2 en 3 januari 1988.

-Eventuele problemen bij de indeling van de telgebieden kunnen op de volgende vergadering in nov. nog besproken worden.

Slaapplaatstellingen: -Het plan om te trachten de slapende meeuwen op de kraayenbergse plassen te tellen tijdens een heldere nacht met volle maan wordt onhaalbaar geacht.

-In plaats daarvan zal er op 19 dec. 1987 nogmaals een "gewone" telling plaatsvinden. In tegenstelling tot vorig jaar zullen de aanvliegrichtingen niet genoteerd worden en zal er later met tellen begonnen worden.

-Er zal in de Mourik een oproep geplaatst worden om alle bekende kraaienslaapplaatsen in het Land v. Cuijk aan de alg. coördinator door te geven

Bekentellingen: -Besloten wordt om de samenwerking met het SOV v.w.b. bekendtellingen te beëindigen omdat de verslaglegging door het SOV achterwege blijft.

-De volgende beken zullen echter in het kader van de avifauna toch nog geteld blijven worden: Lage Raam, Graafse Raam en Her--togswetering. De coördinatie hiervan is in handen van Raymond Pahlplatz.

Trekvogelonderzoek: -De vraag wordt gesteld of er in het kader van het avifauna onderzoek ook trektellingen gedaan moeten worden. Besloten wordt dat dit wel interessant kan zijn, maar dat het geen prioriteit heeft. Rob Hendriks zal bekijken of er genoeg animo van tellers is. Ook moet nog bekeken worden wat het beste telpunt is.

Rondvraag: -Rob Hendriks vraagt of het misschien niet verstandig is om mensen op te gaan leiden die dan in de komende jaren mee kunnen helpen met het avifauna werk. Hiermee is iedereen het wel eens, alleen blijkt bijv. een cursus niet haalbaar wegens tijdgebrek.

Sluiting

wintervogeltelling

Januari 1988

Op 1, 2 en 3 Januari is er weer een wintervogeltelling. Mensen die willen tellen kunnen zich opgeven bij Jan Jacobs (Stekkenberg 77, 6561 XG Groesbeek, tel.: 08891-73902). Bij Jan is ook de handleiding te verkrijgen als deze nog niet in uw bezit is. Het aantal te tellen soorten tijdens de wintervogeltelling zal beperkt zijn tot de echte overwinteraars en bijzondere soorten.

Trekvogelonderzoek

Wegens gebrek aan animo kan het trekvogelonderzoek niet doorgaan.

Slaapplaatstelling

Op 19 december a.s. is er weer een meeuwslapplaatstelling op de Kraayenbergse Plassen. We verzamelen om 16.00 uur bij de kerk in Linden.

Bekentellingen winter 1987/88

Alleen de Graafsche Raam, Lage Raam en Hertogswetering zullen deze winter geteld worden. Het is de bedoeling dat er in het weekend na het midden van de maand wordt geteld. Mensen die willen tellen kunnen contact opnemen met Raymond Pahlplatz, dr Kanterslaan 203, 5361 NE Grave, tel.: 08860-72083 of 05700-19839 (Deventer). Er worden nog tellers gezocht voor 23 januari en 20 februari 1988 voor de Lage Raam. Ook mensen die graag willen meetellen kunnen contact opnemen met Raymond.

broedvogelinventarisatie

1987

In de Mourik zal een artikel verschijnen met de resultaten van het Bijzondere Soorten Onderzoek. Of er artikels verschijnen van de algemene soorten steekproefgebieden hangt van de betreffende inventariseerders af.

agenda

	Vastgestelde data
21-11-1987	Bekentelling
27-11-1987	Vergadering . Aanvang 20.00 uur. Dorpshuis, Bongaardweg 2 Escharen.
19-12-1987	Bekentelling. Meeuwslapplaatstelling Kraayenbergse Plassen. Verzamelen om 16.00 uur bij de kerk in Linden.
1/2/3 -1-1988	Wintervogeltelling.
23- 1- 1988	Bekentelling.
20- 1- 1988	Bekentelling.

algemeen coördinator

Edward Jans, Schoutenweg 85, 7413 XB Deventer, tel.: 05700-37534
of tel.: 08860-75833

VELDWAARNEMINGEN

JUNI-AUGUSTUS 1987

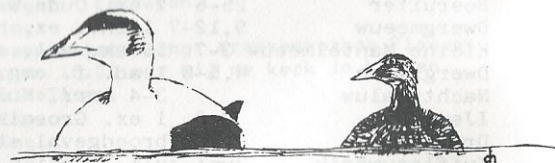
Dodaars	23-6	2 ex. zandvangers Leijgraaf (LE)
Geoorde Fuut	13,22-8	1 ad. Dreumelse Waard (MK1)
Aalscholver	14-6	92 nesten Lobberdense Waard (W)
	18-6	enkele onvolw. ex. uiterwaard Deest (W)
Woudaapje	augustus	2 ♂♂ kleiputten Leuth (div. wrn.)
Blauwe Reiger	18-6	nest + 4 juv. Sparrebosweg Alverna (LG)
Purperreiger	11-8	1 ex. naar ZW Kraaienbergse Plassen (RP)
Grote Zilverreiger	16/17-8	1 ad. ex. f. Oude Waal Ooypolder
Ooievaar	12-7	3 ex. naar ZW Koningstraat Afferden (BV)
Lepelaar	2-6	1 ex. naar ZO Groesbeek (DV)
Brandgans	20-6	5 ex. f. Erlecomse Waard (DH)
Smient	30-8	2 p. Klaiwaal Ooypolder (AE)
Eidereend	9-7	2 OO + 1 ♂ t.p. Mazenburg Heyen (med. aan DH)
Brilduiker	12-8	1 ex. Kraaienbergse Plassen (RP)
IJseend	21-6	1 onv. O (wrsch.) Kaliwaal Ooypolder (LE)
Visarend	21-6	1 ex. Kaliwaal Ooypolder (HE)
	31-8	1 ex. Waal Millingen, 1 ex. Bisonbaai (FR)
Kwartel		roepende ♂♂: Het Bord Gassel (2), Gemeenteheide Bergen-Lb. (1), Graafsedijk Beers (1), Princepeel Wilbertoord (4), Vortumse Dijk (1), pont Bergen (1).
Porseleinhoen	4-6	1 ♂ r. Gendtse Polder
	4-6	1 ♂ r. Bemmelse Polder (EE)
	12-7	1 ♂ r. Drutense Waarden-west
	12-7	4 ♂♂ r. Willemspolder (LB)
Kwartelkoning	begin juni	1 ♂ r. Drutense Waarden-west (LB)
	12-7	2 ♂♂ r. Willemspolder (LB)
Scholekster	23-6	1 ex. alarm Dennenkamp Groesbeek (LE)
Kluut	14-6	1 ex. Gendtse Waard (PS,W)
	21-6	4 ex. f. nieuwe plas Gemeenteheide Bergen(DH)
	juni 1-2	ex. Kraaienbergse Plassen (div. wrn.)
Bontbekplevier	juni-juli	aanw. Kaliwaal-Ooypolder, Kraaienbergse Plassen
Kleine Strandloper	16-8	1 ex. Erlecomse Waard (OH)
Temmincks Strandloper	19-7	1 ex. Kraaienbergse Plassen (JJ,LE)
Bonte Strandloper	16-8	4 ex. f. Erlecomse Waard (CS)
Kemphaan	27-6	4 ♂♂ f. in rui Kaliwaal Ooypolder binnen- dijks (MH,MW)
	28-6	3 ex. Oude Waal Ooypolder (W)
Grutto	12-7	meer dan 130 ex. Oude Waal Ooypolder, 131 ex. Vlietberg Ooypolder, 206 ex. Erlecomse Waard
Regenwulp	9-7	1 ex. r. overvl. Lent (1e najaarswaarn)(PB)
Wulp		broedseizoen 1987 heeft deze soort definitief voet gezet in het Land van Maas en Waal (LB)
Zwarte Ruiter	14-6	1 ex. Erlecomse Waard (Hs)
	16-6	1 ex. Hertogswetering Haren (LB)
Witgatje	6-6	1 ex. f. Oeffeltse Raam Groeningen (DH); zat hier al minstens enkele dagen
Bosruiter	25-6	2 ex. Oude Waal Ooypolder (LE,MH)
Dwergmeeuw	9,12-7	1 onv. ex. nieuwe plas Gemeenteheide Bergen
Kleine Mantelmeeuw	3-7	55 ex. vnl. subad. Waalstrand Kaliwaal O.(JH,W)
Dwergstern	4,5-6	1 ad. f. omg. Kaliwaal Ooypolder (JH,JBe,CD)
Nachtzwaluw		3-4 terr. Mulderskop, 4 terr. Ullingse Bergen
IJsvogel	9-8	1 ex. Groenlanden (LR)
Draaihals		broedgeval stuwwal Nijmegen (MP)
Kuifleeuwerik	juni-juli	station NS Nijmegen (MF)

Oeverzwaluw	5-6	14 hollen	Grindkuilen Mill (LG)
	12-6	2+14+4+6+13 hollen	Kraaienbergse Plassen (EJ)
	4-8	18 bewoonde hollen	zanddepot Geesterbos Linden
Grote Gele Kwikstaart	21-7	1 ex.	Erlecomse Polder (LE)
Tapuit	12-6	1 ♂	Ullingse Bergen (LE)
	4-7	2 ex.	Gemeenteheide Bergen-Lb. (MH)
Kramsvogel	18-6	1 ex.	f. uiterwaard Wamel (W)
	19-7	1 ex.	t.p. luid r. Oosterhout Druten (BV, DV)
Rietzanger	22-6	1 ♂ z.	Oude Waal Ooypolder (DV)
	29-6	1 ♂ z.	Raamdal Grave (RP)
	19-7	1 ex.	t.p. Ooyse Graaf (LE)
Grote Karekiet			waarnemingen uit Ooypolder, Gendtse Polder, Dreumelse Waard, Oude Maas Megen
Buidelmees			naast broedgevallen/territoria in de Ooypolder
	28-6	1 p.	Lobberdense Waard (EE)
Rubriek exotica			
Buffelkopeend	30-8	1 ♂ f.	de Vilt (DH)
Canadese Gans	juli-aug.	2-4 ex.	Ooypolder
Casarca	28-7	2 ex.	Erlecomse Waard (EJ)
Mandarijneend	30-8	1 ♂	't Koepeltje Groesbeek (JJ)
Nijlgans	25-6	2 ex.	Kraaienbergse Plassen (LE)
LE L. Engels	DH D. Heg	JJ J. Jacobs	CD C. Derks
MK1 M. Klemann	AE A. van Eck	CS C. van Swaay	JBe J. Bekhuis
W W. Helmer	FR F. de Rooder	MH M. Hornman	LR L. Rietveld
LG L. Geraets	EE E. Ernens	MW M. v.d. Weide	MP M. Pelkmans
RP R. Pahlplatz	LB L. v.d. Bergh	PB P. Brouwer	MF M. Feenstra
BV B. Veer	PS P. Scholte	Hs echt p. Hermsen	EJ E. Jans
DV D. Visser	OH O. van Hoorn	JH J. Helmer	DV D. Visser
FH F. Hustings			

Alle waarnemers weer bedankt voor hun inzendingen. De volgende aflevering zal de maanden september t/m december omvatten.

Graag de waarnemingen zo snel mogelijk opsturen na het ontvangen van de ze Mourik aan ondergetekende.

Peter Brouwer
Pater Brugmanstraat 49
6522 EH Nijmegen
te. 080-220618



VERSLAG

WINTERVOGELTELLING (2-4 januari 1987)

LAND VAN CUYK

Inleiding

In het kader van het avifauna-project van het Land van Cuyk is er een wintervogeltelling georganiseerd. Deze telling besloeg het gehele oppervlak van het Land van Cuyk. Hieronder vindt u een kort verslag van deze wintervogeltelling. Dit verslag is erg kort. Dit komt omdat het de eerste wintervogeltelling van het avifauna-onderzoek is. Om deze reden zijn er nog geen vergelijkingen mogelijk, er kan dus nog weinig over de resultaten gezegd worden.

Methode

De telling werd uitgevoerd in het agrarisch gebied van het Land van Cuyk. Grote aaneengesloten stukken bos en bebouwing werden niet meegeteld. Plassen e.d. werden daaraantegen wel meegeteld en wat dat betreft wijkt deze telling af van de door de Provinciale Planologische Dienst uitgevoerde januari tellingen. De telling werd gehouden in de periode 2-4 januari 1987. In dit tijdsbestek wordt ieder teleenheid een keer bezocht.

De 28 medewerkers zorgden ervoor dat het Land van Cuyk in de periode met auto of fiets zo goed mogelijk werd doorkruist. Alle zwanen, ganzen, roofvogels, meeuwen, kraaiachtigen, schaarse en zeldzame soorten werden geteld (voor een lijst met de getelde soorten zie: tabel 1.). Voor meer informatie over de gevolgde methode verwijs ik naar de handleiding (de handleiding is bij de auteur verkrijgbaar).

Het totale onderzochte oppervlakte bedraagt 35300 ha.

Weersomstandigheden

Op 2 januari was het vrijwel de hele dag zwaarbewolkt van waaruit plaatselijk in het Land van Cuyk wat regen viel. Er kwam uit het noordwesten tot westen een vrij krachtige wind. Het zicht was matig tot goed en er heerste een temperatuur van 4-7 c°.

Op 3 januari daalde de temperatuur tot onder het vriespunt (minimum -4 c°), sommige sloten en andere kleine stilstaande wateren waren in de nacht van 2 op 3 januari dichtgevroren. Vrijwel de hele dag bleef het halfbewolkt en het zicht was over het algemeen goed. De matige wind kwam voornamelijk uit het noordwesten. Er viel de hele dag geen neerslag. Op 4 januari viel er vooral in het zuiden van het Land van Cuyk hier en daar een sneeuwbuittje. De wind was matig en kwam voornamelijk uit west- tot zuidwestelijke richting. Het bleef de hele dag zwaar bewolkt. Hier en daar lag een dun laagje sneeuw die op 3 januari gevallen moest zijn. Het zicht was matig en de temperatuur was rond 4 c°.

Tijdens de hele telperiode was de waterstand in de Maas zeer hoog. Bij de Stuw in Sambek stond de Maas buiten zijn oevers. In de beken en sloten was de waterstand soms wat hoog maar meestal normaal tot zelfs laag. Drie januari was de beste teldag zoals al opgemaakt kan worden uit de weersgegevens. Op deze dag is dan ook het grootste deel van het Land van Cuyk geteld (ca 3/6 deel). Op 4 januari waren de weersomstandigheden wat minder, op deze dag is een klein deel van het Land van Cuyk geteld (ca. 1/6 deel) en op 2 januari een iets groter deel (ca. 2/6 deel).

Tabel 1.: Totale
aantallen getelde
vogels per soort.

Roodkeelduiker	1	Wulp	65
Dodaars	10	Witgatje	4
Fuut	44	Kokmeeuw	12469
Aalscholver	52	Stormmeeuw	1983
Blauwe Reiger	59	Zilvermeeuw	100
Knobbelzwaan	24	Holenduif	1509
Kleine Zwaan	57	Steenuil	8
Rietgans	115	Groene Specht	4
Kolgans	116	Veldleeuwerik	1221
Bergeend	2	Strandleeuwerik	1
Krakeend	6	Graspieper	112
Wintertaling	76	Witte Kwik.	9
Wilde Eend	921	Kramsvogel	3463
Tafeleend	469	Koperwiek	38
Kuifeend	538	Grote Lijster	46
Toppereend	1	Tjiftjaf	1
Eidereend	2	Vuurgoudhaan	1
Grote Zeeënd	2	Boomkruiper	17
Brilduiker	12	Vlaamse Gaai	174
Nonnetje	6	Ekster	2053
Grote Zaagbek	5	Kauw	6586
Blauwe Kiekendief	1	Roek	7924
Havik	9	Zwarte Kraai	4231
Sperwer	33	Bonte Kraai	26
Buizerd	141	Keep	142
Torenvalk	25	Sijs	171
Patrijs	72	Frater	18
Waterhoen	144	Barmsijs	220
Meerkoet	2389	Coudvink	3
Scholekster	2	Geelgors	170
Kievit	1000	Rietgors	5
Watersnip	3	Indische Gans	1

Van de Rietgans en de Kolgans zijn in deze tabel alleen de pleisterende aantallen opgenomen.

Verspreidingskaartjes

Hieronder staat de aantals-indeling, verdeeld weer in twee klassen. Het cijfer achter de soortnaam bij de verspreidingskaartjes geeft de aantals-klasse weer.

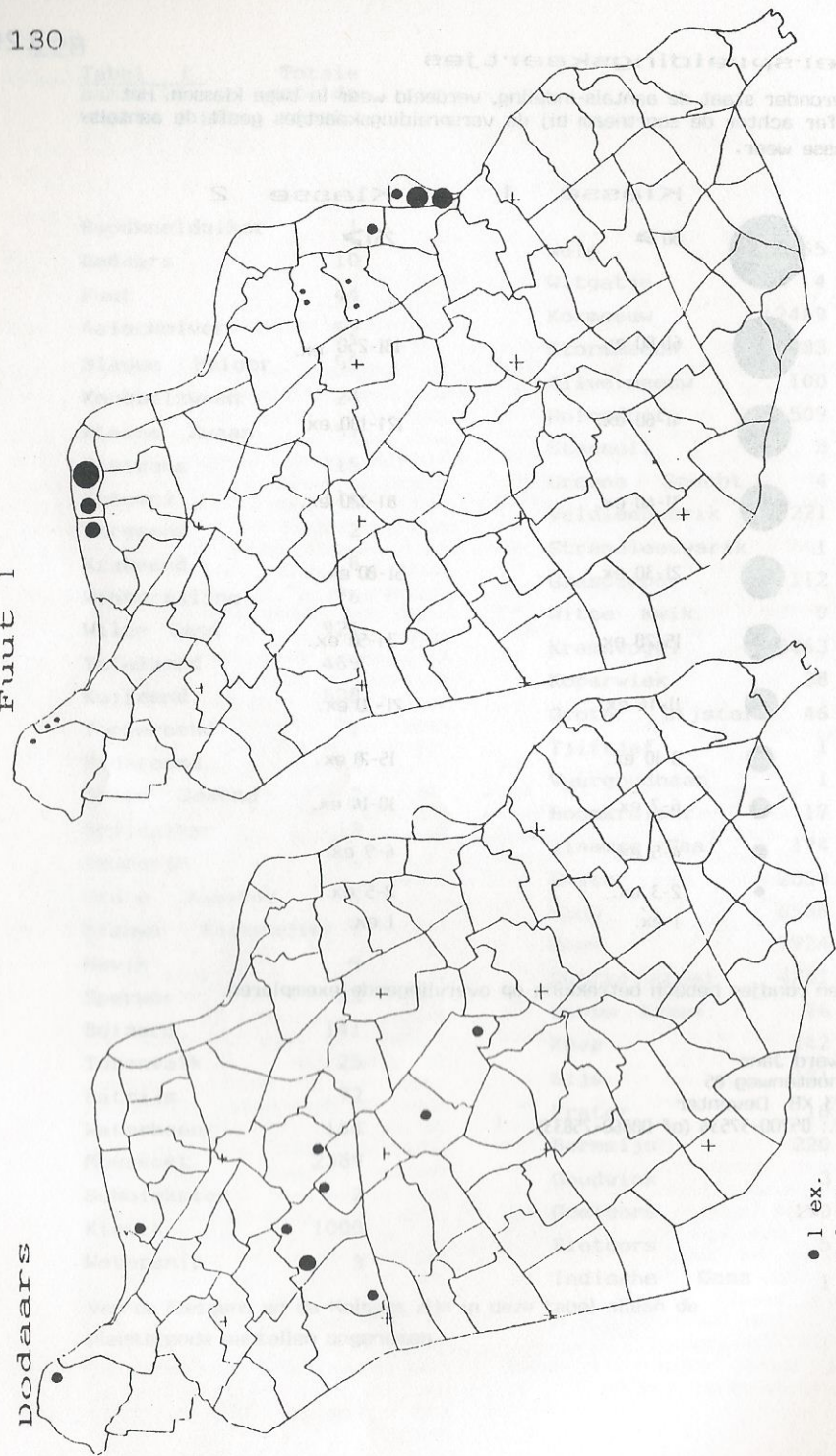
	Klasse 1	Klasse 2
●	80 ≥	251 ≥
●	61-80 ex.	181-250 ex.
●	41-60 ex.	121-180 ex.
●	31-40 ex.	81-120 ex.
●	21-30 ex.	51-80 ex.
●	15-20 ex.	31-50 ex.
●	11-14 ex.	21-30 ex.
●	8-10 ex.	15-20 ex.
●	6-7 ex.	10-14 ex.
●	4-5 ex.	6-9 ex.
●	2-3 ex.	2-5 ex.
●	1 ex.	1 ex.

Open rondjes hebben betrekking op overvliegende exemplaren.

Edward Jans
Schoutenweg 85
7413 XB Deventer
Tel.: 05700-37534 (of 08860-75833)

Dodaars

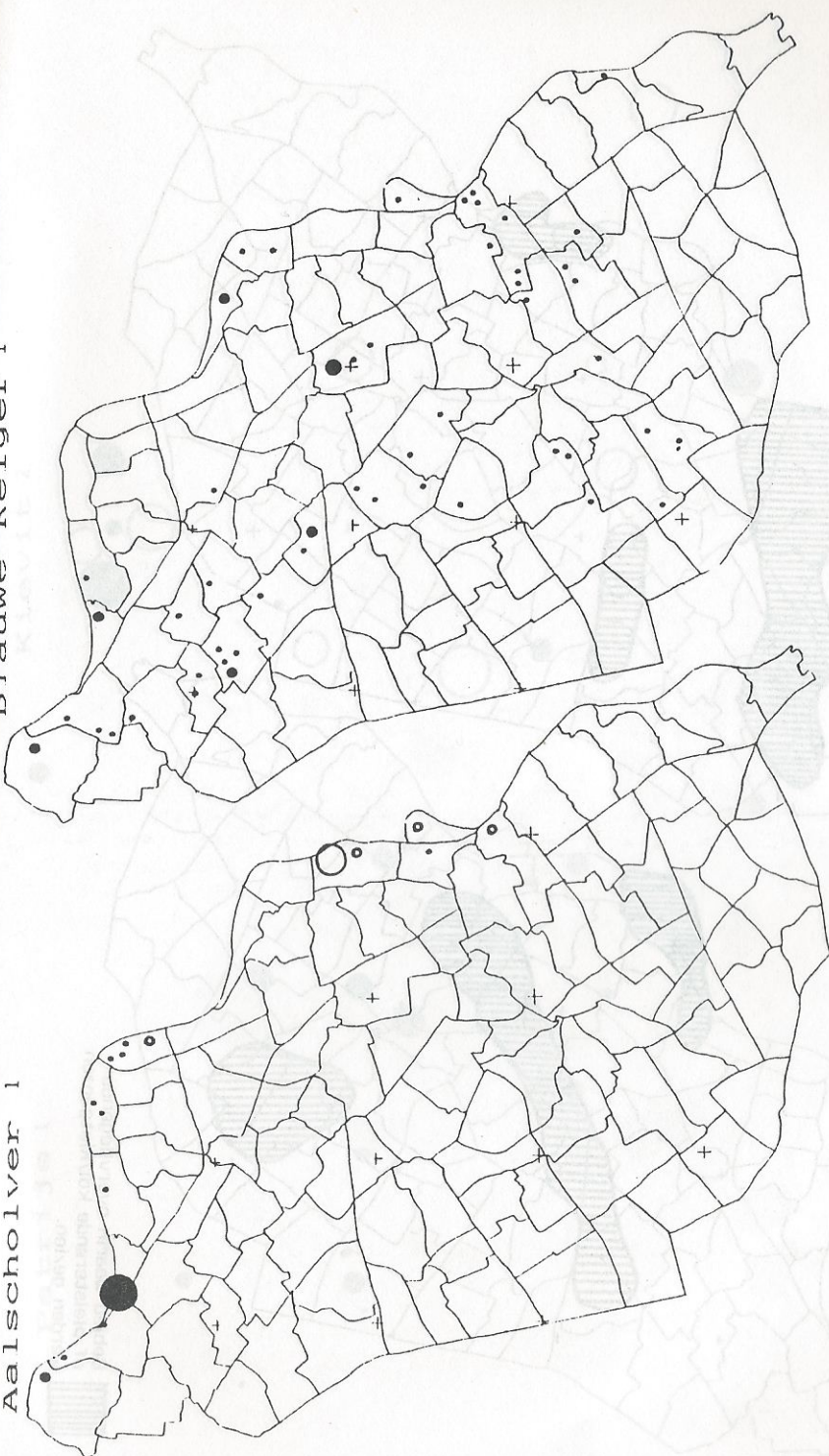
Fuut 1



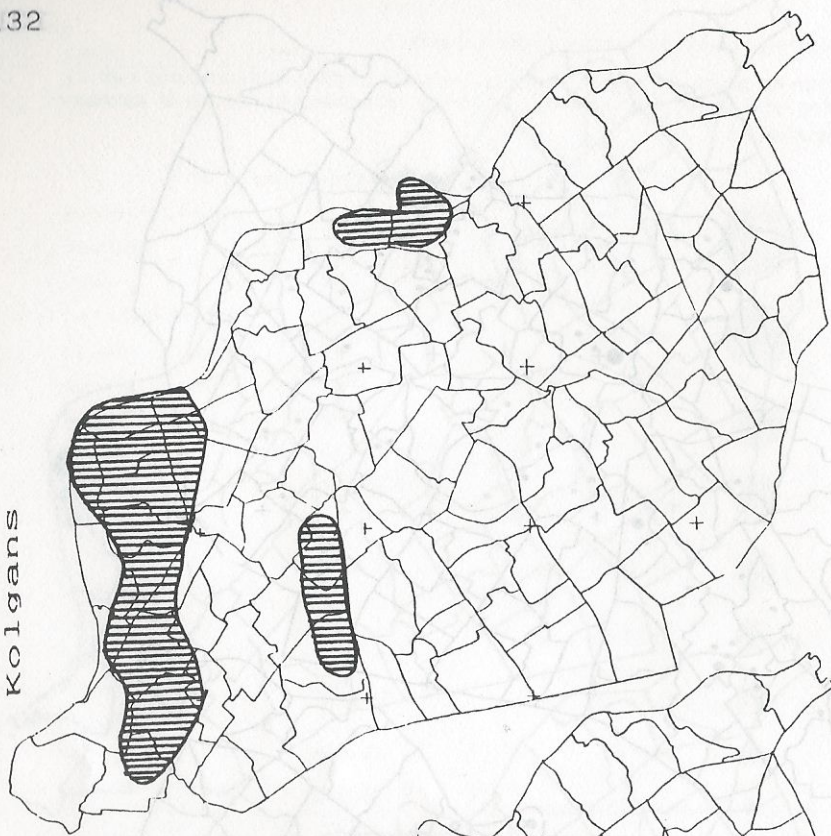
● 1 ex.
● 2 ex.

Aalscholver 1

Blauwe Reiger 1




Koligans



Rietganzen



 Gebied waarin overvliegende of pleisterende kol/Rietganzen werden gezien.

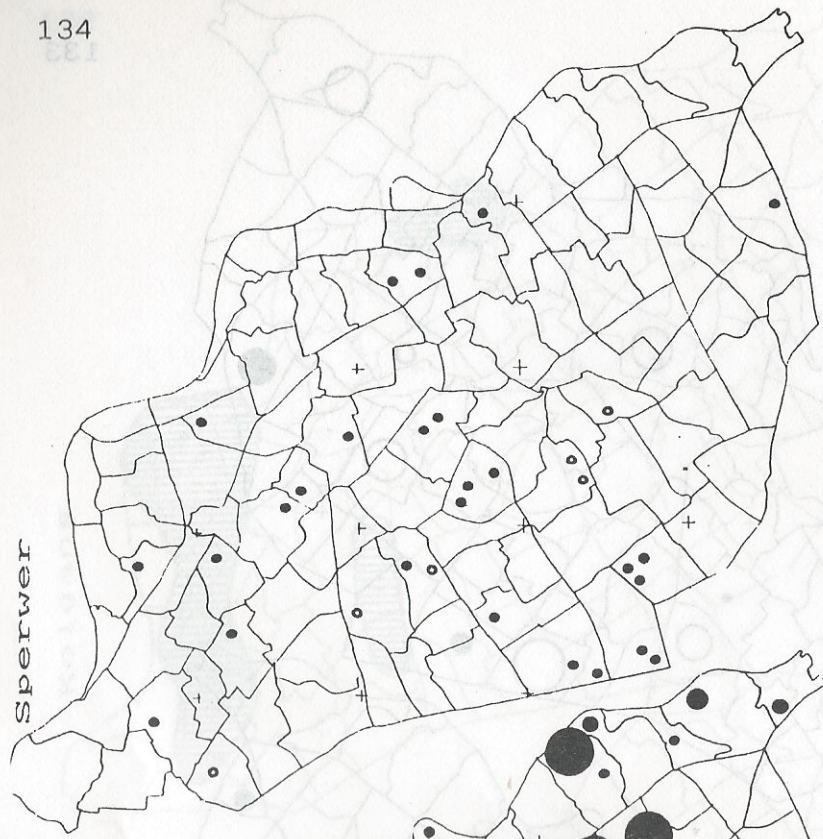
Kievit 2



Patrijs 1

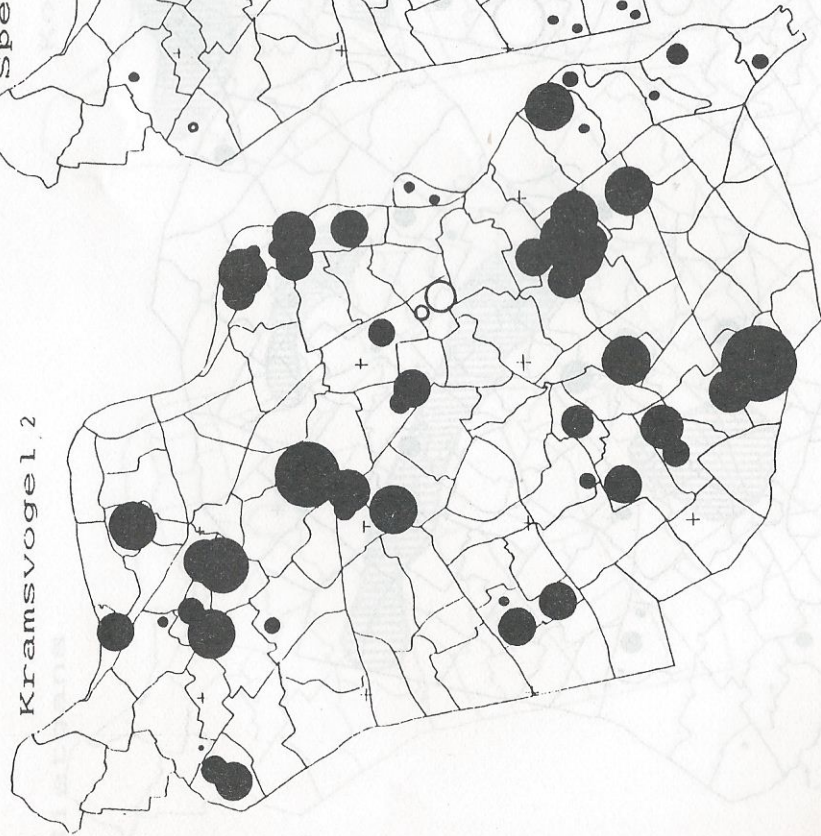


Sperwer



● 1 ex.

Kramsvogel 2



Torenvalk



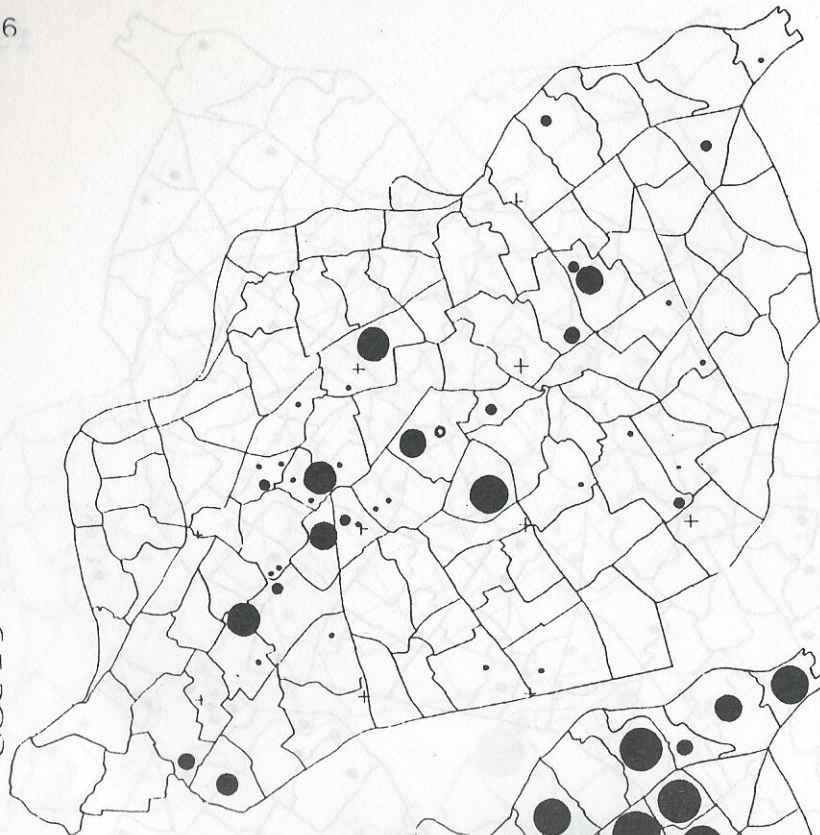
● 1 ex.

Buizerd

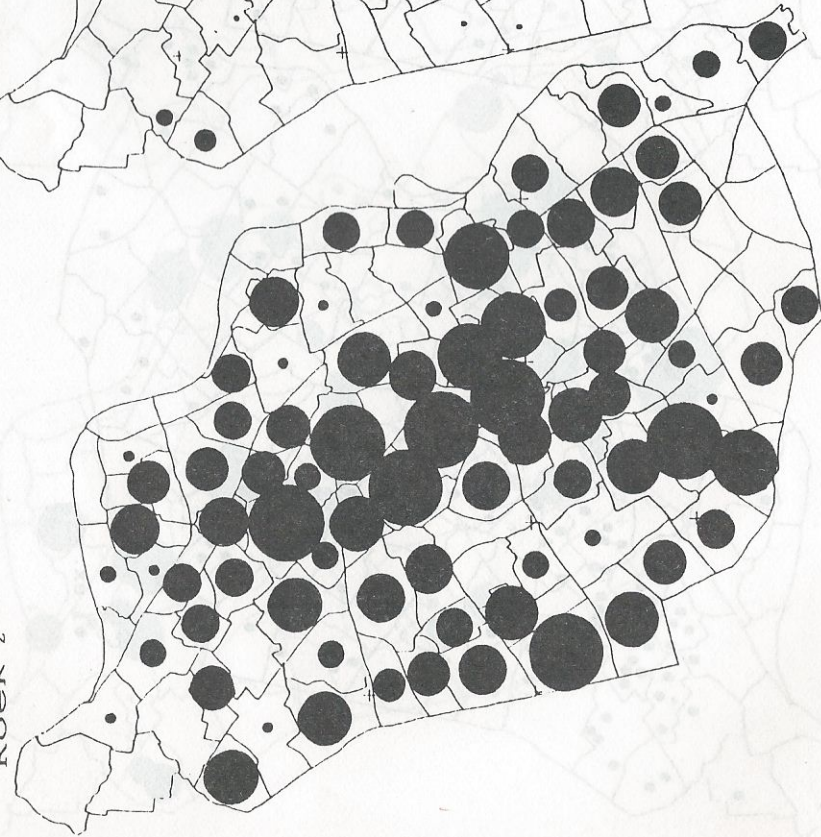


● 1 ex.

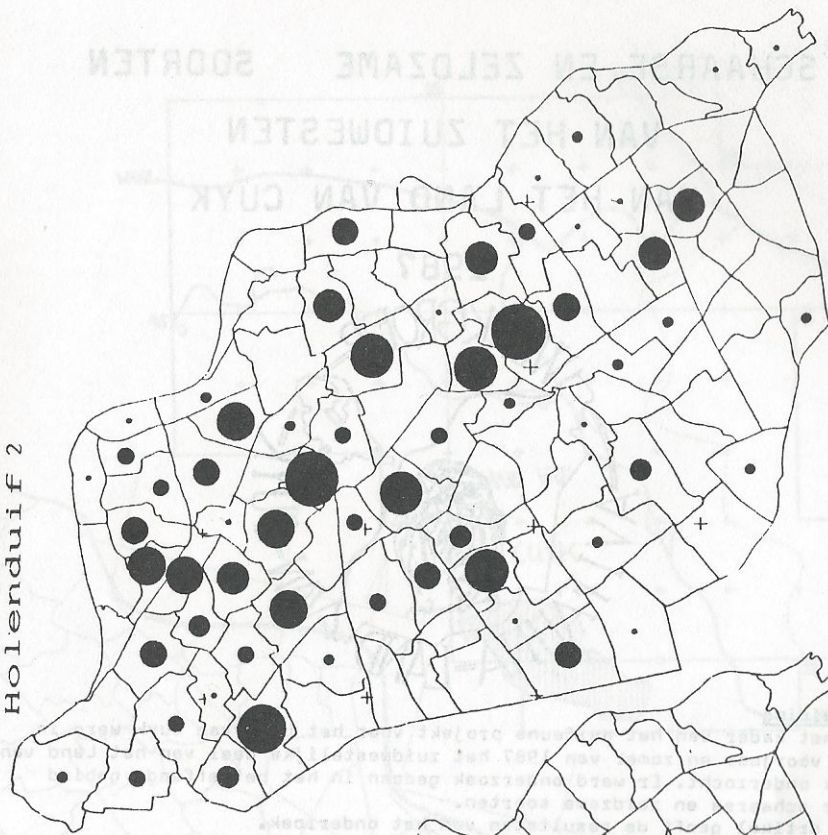
Geelgors 1



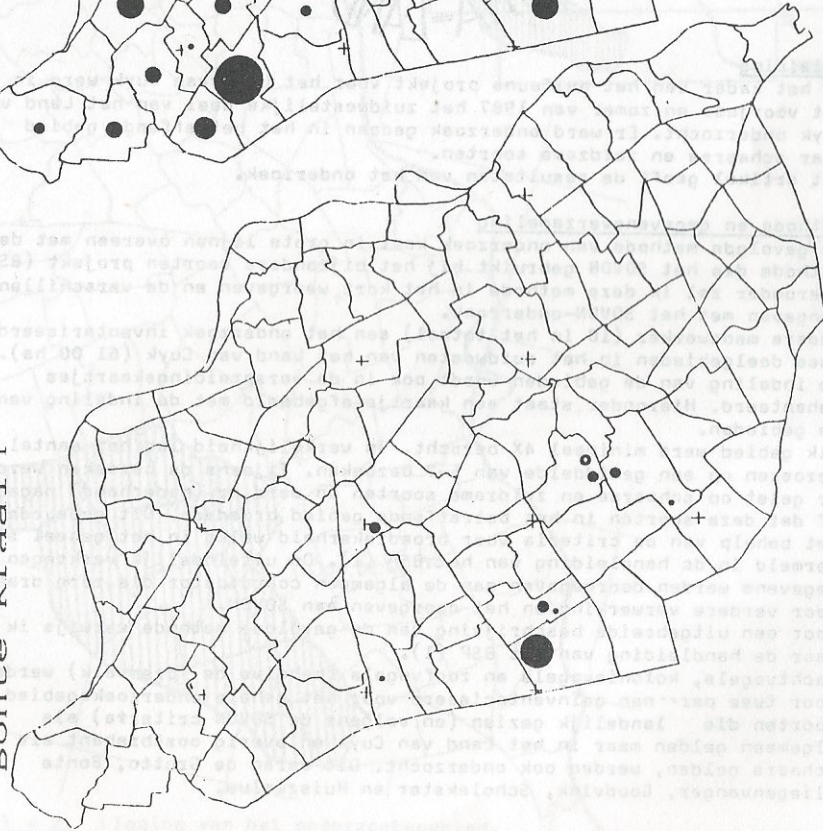
Roek 2



Holenduif 2



Bonte Kraai 1



VAN HET ZUIDWESTEN
VAN HET LAND VAN CUYK

1987

Inleiding

In het kader van het avifauna project voor het Land van Cuyk werd in het voorjaar en zomer van 1987 het zuidwestelijke deel van het Land van Cuyk onderzocht. Er werd onderzoek gedaan in het betreffende gebied naar schaarse en zeldzame soorten. Dit artikel geeft de resultaten van het onderzoek.

Methode en gegevensverzameling

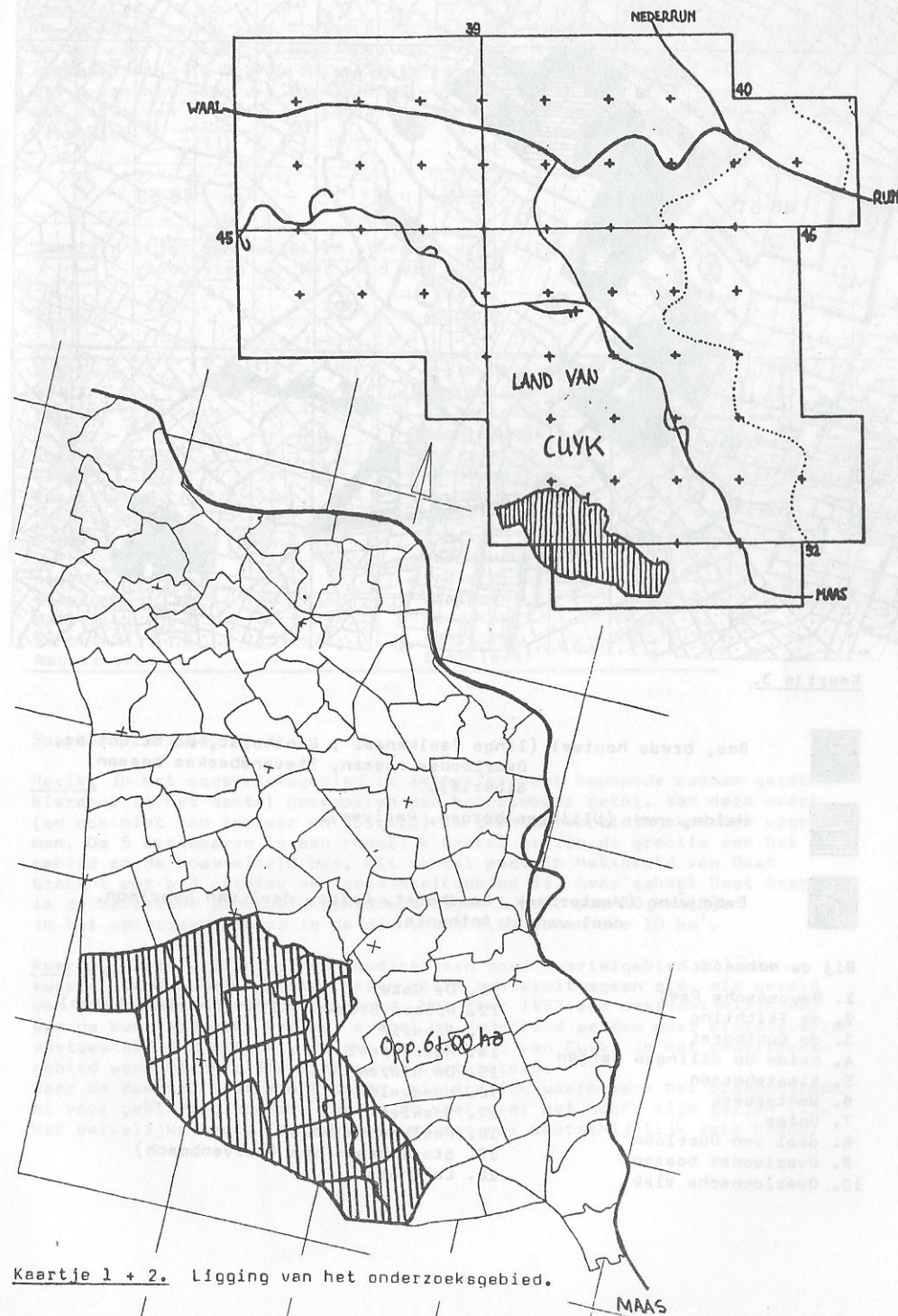
De gevolgde methode van onderzoek komt in grote lijnen overeen met de methode die het SOVON gebruikt bij het bijzondere soorten project (BSP). Hieronder zal ik deze methode in het kort weergeven en de verschillen aangeven met het SOVON-onderzoek.

Iedere medewerker (10 in het totaal) aan het onderzoek inventariseerde twee deelgebieden in het zuidwesten van het Land van Cuyk (61 00 ha). De indeling van de gebieden wordt ook in de verspreidingskaartjes gehanteerd. Hieronder staat een kaartje afgebeeld met de indeling van de gebieden.

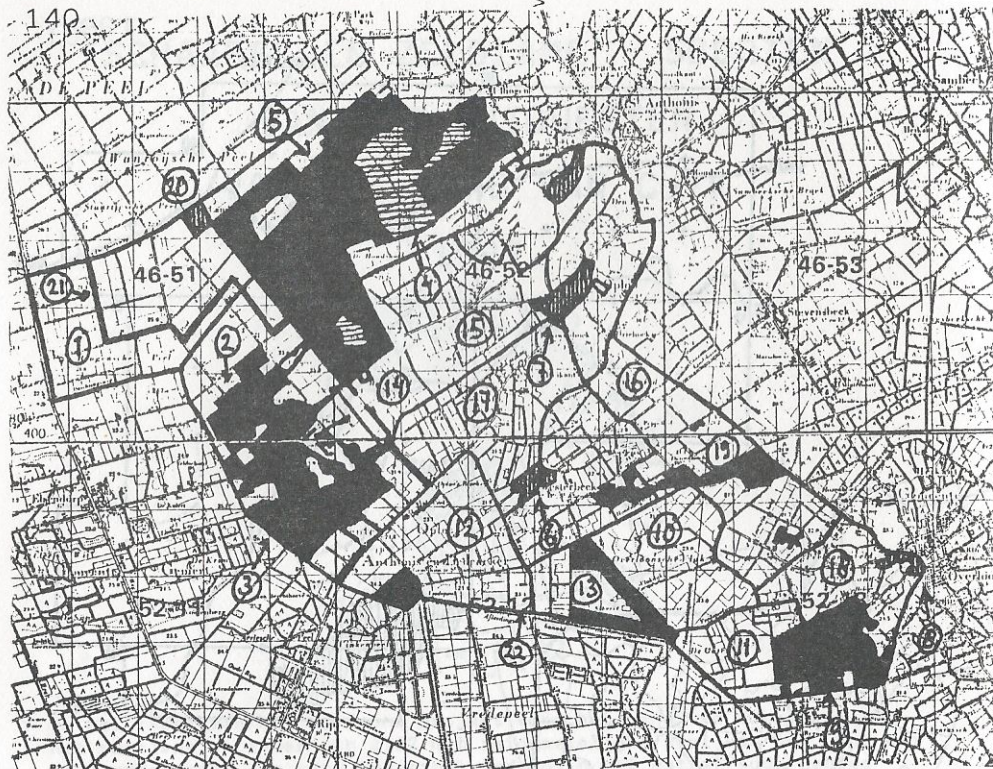
Elk gebied werd minimaal 4X bezocht. In werkelijkheid lag het aantal bezoeken op een gemiddelde van 5-7 bezoeken. Tijdens de bezoeken werd er gelet op schaarse en zeldzame soorten en werd er (naderhand) nagegaan of dat deze soorten in het betreffende gebied broedden. Dit gebeurde met behulp van de criteria voor broedzekerheid welke in het geheel staat vermeld in de handleiding van het BSP (1). De uiteindelijk verkregen gegevens werden doorgegeven aan de algemeen coördinator die zorg draagde voor verdere verwerking en het doorgeven aan SOVON.

Voor een uitgebreide beschrijving van de gevolgde methode verwijs ik naar de handleiding van het BSP (1).




Nachtvogels, kolonievogels en roofvogels (behalve de Torenvalk) werden door twee personen geïnventariseerd voor het gehele onderzoeksgebied (2). Soorten die landelijk gezien (en volgens de SOVON criteria) als algemeen gelden maar in het Land van Cuyk en overig oostbrabant als schaars gelden, werden ook onderzocht. Dit waren de Grutto, Bonte Vliegenvanger, Goudvink, Scholekster en Huiszwaluw.



Kaartje 1 + 2. Ligging van het onderzoeksgebied.



Kaartje 3.

-  Bos, brede houtwal (langs Peelkanaal, Bunthorst, de Stichting, Overloonse bossen, Stevensbeekse bossen, Siberië).
 Heide, ven (Ullingse bergen, Peelven).
 Bebouwing (Westerbeek, Landhorst, Oploo, deel van Overloon, deel van St Anthonis).

Bij de nummers:

- | | | |
|-----------------------------|-----------------------------------|----------------------|
| 1. Beugensche Peel | 11. De Gater | 21. Peelkanaal |
| 2. de Stichting | 12. Oploos Broek | 22. Afleidingskanaal |
| 3. de Bunthorst | 13. Siberië | |
| 4. heide de Ullingse Bergen | 14. Heerenpeel | |
| 5. Staatsbossen | 15. De Biezen | |
| 6. Westerbeek | 16. Hoogveld | |
| 7. Oploo | 17. Speklef | |
| 8. deel van Overloon | 18. Peelkampse veld | |
| 9. Overloonse bossen | 19. Stevenbeeks bos (Duivenbosch) | |
| 10. Overloonse Vlak | 20. Landhorst | |

Resultaten

Op de kaartjes 1, 2 en 3 vind je de ligging, indeling van de deel gebieden en een zeer globale biotoopindeling. Ook staan op kaartje 3 de gebruikte gebiedsnamen. De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied is 61 00 ha (17 % van het Land van Cuyk).

Een lijst van de gevonden aantallen schaarse en zeldzame soorten vindt u hieronder.

Tabel: Lijst van aantallen schaarse en zeldzame broedvogels in het zuidwesten van het Land van Cuyk.

Soort	Broedpaar (kaartje)	Soort	Broedpaar (kaartje)
Kuifeend	1	Groene Specht	7 (8)
Havik	5	Zwarte Specht	9 (9)
Sperwer	5	Kl.Bonte Specht	2
Buizerd	4	Boomleeuwerik	9
Torenvalk	2	Huiszwaluw	27
Patrijs	21 (1)	Nachtegaal	2
Kwartel	1	Roodborsttapuit	1
Scholekster	9 (2)	Tapuit	1
Grutto	25 (3)	Fluiter	18 (10)
Wulp	21 (4)	Vuurgoudhaan	3 (11)
Kerkuil	1	Bonte Vliegenv.	16 (12)
Steenuil	33 (5)	Wielewaal	11 (13)
Bosuil	10 (6)	Goudvink	5 (14)
Ransuil	19 (7)	Geelgors	115 (15)
Nachtzwaluw	4	Boomklever	3

Soortbesprekingen

Havik. In het onderzoeksgebied is intensief naar bewoonde nesten gezocht. Hierdoor is het aantal broedparen een betrouwbaar getal. Van deze soort (en ook niet van Sperwer en Buizerd) is geen verspreidingskaartje opgenomen. De 5 broedparen is een redelijk aantal gezien de grootte van het gebied en de hoeveelheid bos. Dit aantal past in het beeld van Oost Brabant wat bij uitstek een goed Havikgebied is. Over geheel Oost Brabant is de berekende dichtheid gemiddeld bijna 1 paar per 10 km² (3). In het onderzoeksgebied is de dichtheid 0,82 paren per 10 km².

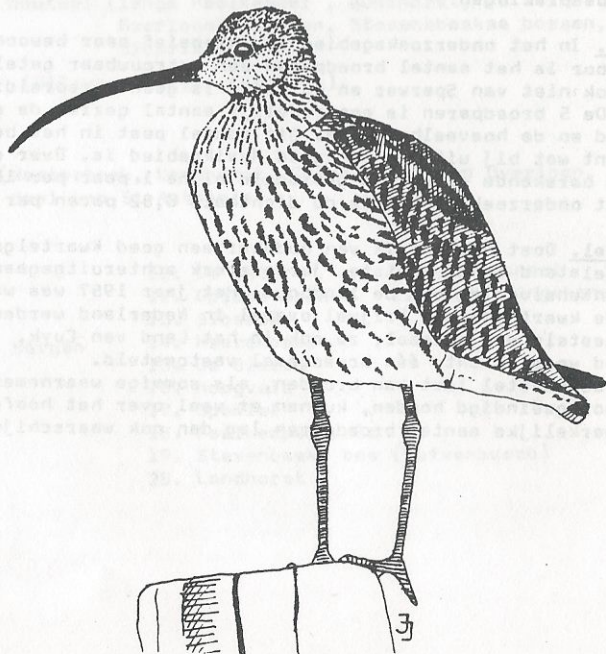
Kwartel. Oost Brabant is van oudsher een goed Kwartelgebied (7). De Kwartelstand is de laatste jaren sterk achteruitgegaan o.a. als gevolg van intensivering van de landbouw. Het jaar 1987 was waarschijnlijk een van de kwarteljaren. Vrijwel overal in Nederland werden meer broedgevallen vastgesteld dan normaal, zo ook in het Land van Cuyk. In het onderzoeksgebied werd slechts één broedgeval vastgesteld. Daar de Kwartel laat kan broeden, als sommige waarnemers het broedseizoen al voor geëindigd houden, kunnen er veel over het hoofd zijn gezien (7). Het werkelijke aantal broedparen lag dan ook waarschijnlijk iets hoger.

Grutto. In oost Brabant broedvogel van natte, rustige broek en jonge heide ontginningen voor zover bestaande uit ruige graslanden (3). De dichtheid in het onderzoeksgebied ligt op 0,41 paren per 100 ha, de gemiddelde dichtheid voor oost Brabant is 0,30 paren per 100 ha (3). De concentratie in de noordwesthoek (Beugense peel) van het onderzoeksgebied is een uitloper van een grote concentratie van broedparen langs de middenpeelweg (Princepeel, Groespeel, Amenspeel). Deze gehele concentratie bestaat uit ca. 70 broedparen (gebaseerd op tellingen die in 1985 en 1986 door de auteur van dit artikel zijn gedaan). Dit is ca. 20 % van de gehele populatie in midden- en oost Brabant. Ook waren er concentraties van broedparen in het Overloonsche vlak en het Oploo's broek. In het onderzoeksgebied werden 25 broedparen gevonden.

Wulp. Met een dichtheid van 0,40 paren per 100 ha is de wulp redelijk goed vertegenwoordigd. De gemiddelde dichtheid in midden en oost Brabant is 0,2 paren per 100 ha (3).

Kerkuil. In de kerk van Oploo kwam een paar tot broeden.

Steenuil. Op kaartje 5 is een opvallende concentratie te zien ten oosten van Westerbeek en in het Hoogveld. Hier is nog voldoende kleinschaligheid die zorgt voor een redelijk broedbiotoop. De Steenuilen werden door middel van een bandrecorder geïnventariseerd. Er werd maar één bezoek afgelegd, zodoende zullen verschillende Steenuilen gemist zijn aangezien niet alle vogels altijd reageren (8). In het gebied werd een dichtheid bereikt van 1,85 paren per 100 ha. In goede Steenuilgebieden in het Land van Cuyk zoals de maasheggen van Vierlingsbeek tot Cuyk kan de dichtheid oplopen tot 4,83 paren per 100 ha (plaatselijk zelfs 7-9 territoria per 100 ha) (6). Het onderzoeksgebied is over het algemeen open en er liggen grote stukken bos in, dit is geen goed habitat voor de Steenuil. Alleen het gebied ten oosten van Westerbeek vormt een geschikt Steenuilbiotoop, hier werd dan ook een dichtheid van ongeveer 4 paren per 100 ha bereikt. De in het onderzoeksgebied broedende Steenuilen broeden vrijwel uitsluitend op Boerderijen of schuren of er rondomheen.



Bosuil. De soort werd gevonden in de Staatsbossen (6 broedparen), de Stichting (1 broedpaar) en de Bunthorst (3 broedparen). In de Staatsbossen zijn verschillende bosuilenkasten opgehangen waar naar alle waarschijnlijkheid gebruik van wordt gemaakt. Vooral het noordwestelijke deel van de Staatsbossen vormt een geschikt broedbiotoop, hier komen wat oudere bomen voor. Dit geldt ook voor een klein stukje bij het Peelven. De Bunthorst vormt ook een geschikt biotoop voor Bosuilen met grote delen oud loofbos. De Bosuil werd door middel van geluidnabootsing met de hand of met de bandrecorder geïnventariseerd.

Ransuil. De Ransuil is met zijn zachte, niet ver dragende roep moeilijk te inventariseren. Een goede inventaristie van deze soort is dan ook erg intensief. Daar komt nog eens bij dat deze soort vrijwel geen reactie geeft op geluidnabootsing (8). Hierdoor zal het gevonden aantal wat aan de lage kant liggen. Het Overloonse bos en het deel van het Stevensbeeks bos in het onderzoeksgebied zijn slecht onderzocht. Het werkeldijke aantal broedparen zal waarschijnlijk rond 25-30 paren hebben gelegen. Dit gezien het voorhanden zijnde broedbiotoop.

Nachtzwaluw. De vier gevonden broedparen hadden alle hun territorium in de Staatsbossen. De soort werd uitsluitend in dit gebied gericht geïnventariseerd, omdat in dit gebied het voorkomen al jarenlang bekend was. De soort werd met behulp van een bandrecorder geïnventariseerd. In 1986 werden door de auteur 6 broedparen gevonden in het betreffende gebied. De achteruitgang van 2 broedparen is waarschijnlijk te wijten aan het natte en koude voorjaar. Er zijn in totaal 4 bezoeken voor de Nachtzwaluw afgelegd. Het aantal van 4 broedparen is dan ook een betrouwbaar getal.

Boomleeuwerik. De 9 paren Boomleeuwerikken in het gebied broedden alle rond of op de heide bij St Anthonis. De soort neemt in Nederland de laatste jaren in aantal toe (5). Of deze trend ook opgaat voor de heide bij St Anthonis is niet te zeggen daar goed vergelijkingsmateriaal ontbreekt. Wel is zeker dat het aantal paren in 1986 hoger lag (eigen waarnemingen). Deze daling kan te wijten zijn aan het slechte voorjaar. Maar dit is erg speculatief.

Roodborsttapuit. Tekenend ook voor de achteruitgang van deze soort is de bijna afwezigheid (totaal 1 paar) in het onderzoeksgebied. Noord Brabant is van oudsher een belangrijk gebied geweest voor de Roodborsttapuit. Tot diep in de jaren zeventig waren aantallen van tientallen broedparen per gemeente of per atlasblok hier heel gewoon (4). De soort ontbreekt tegenwoordig over grote oppervlakten o.a. over een gebied van 175 km² tussen Uden en de Brabants-Limburgse grens (3).

Tapuit. Als broedvogel van duinen en heideterreinen, vormt de Ullingse bergen een broedbiotoop voor de Tapuit. De soort is sterk in aantal achteruitgegaan door toegenomen recreatie en biotoopverlies (7). Waarschijnlijk vanwege het feit dat een groot deel van de heide bij St Anthonis niet opengesteld is voor publiek kon een paar zijn territorium vestigen.

Fluiter. De Fluiter stelt zeer specifieke eisen aan de broedplaats. De broedplaats moet bestaan uit hoge bomen, met een dicht bladerdek en een slecht ontwikkelde onderbegroeiing (7). Verschillende delen van de Staatsbossen (delen bestaande uit beuk, eik-berk, oud dennenbos) voldoen aan deze eisen. Zo werden er 15 paren geconstateerd in deze delen van de Staatsbossen. De overige drie broedparen werden gevonden in de Bunthorst.

Vuurgoudhaan. Ook tijdens het atlasproject werden er geen Vuurgoudhaantjes vastgesteld in de Staatsbossen (wat vnl. bestaat uit productiebos wat niet geschikt is voor deze soort) (7). De 3 broedparen in de Bunthorst zijn waarschijnlijk de noordelijkste broedgevallen van de populatie in het peelgebied ten westen van Venraij. Hier is de voor de vuurgoudhaan noodzakelijke broedbiotoop in kleine oppervlakten voorhanden. Dit broedbiotoop bestaat uit hoog opgaande, dichte sparren te midden van loofhout. Delen van de Bunthorst voldeden aan deze specifieke eisen wat resulteerde in 3 paren.

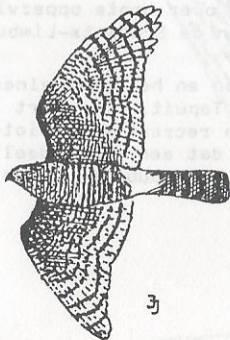
Bonte Vliegenvanger. In midden en oost Brabant werden tot op heden slechts weinig broedgevallen van de Bonte Vliegenvanger geconstateerd in het agrarisch gebied (schatting 25-35 paar)(3). De concentratie in de Staatsbossen is te danken aan het feit dat in dit gebied vele nestkasten voor deze soort werden opgehangen. Hiervan maakt de Bonte Vliegenvanger dankbaar gebruik. Dit resulteerde in een totaal aantal van 16 paren in het onderzoeksgebied.

Wielewaal. Opvallend bij deze soort was dat hij in 1975 met 4 paren broedde in de houtwal langs het Peelkanaal (aant. Teixeira). Tijdens dit onderzoek werden er geen broedgevallen van deze soort in deze houtwal vastgesteld.

Goudvink. De Goudvink is voor het Land van Cuyk een schaarse broedvogel en werd dus ondanks de status "algemene broedvogel" toch geïnventariseerd. In het onderzoeksgebied werden 5 broedgevallen vastgesteld. Waarvan 4 in de Staatsbossen en 1 in de Bunthorst. Door het onopvallende gedrag van de Goudvink zijn mogelijk enkele paren over het hoofd gezien. Het onderzoeksgebied vormt het noordelijkste deel van het verspreidingsgebied in Oost Brabant (7). Mogelijk komt de soort nog noordelijker het Land van Cuyk in voor, dat is tot op heden nog niet vastgesteld.

Geelgors. Met in het totaal 115 paren (Het werkelijke aantal ligt waarschijnlijk nog enkele paren hoger) is de soort bijna niet meer schaars te noemen. De dichtheid was bijna 2 paar per 100 ha. De gemiddelde dichtheden voor midden en oost Brabant bedragen 1,0-1,1 paren per 100 ha (3).

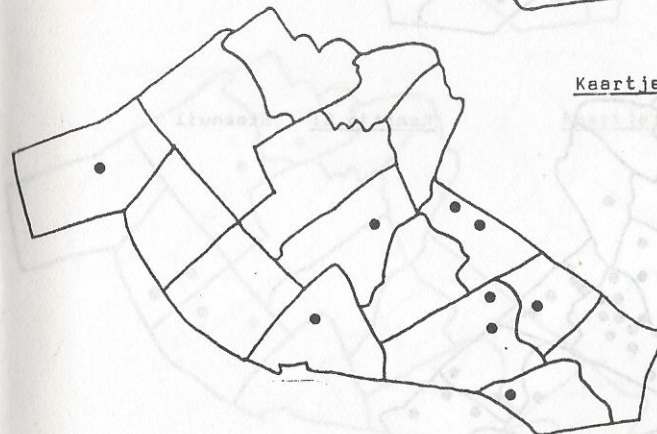
¹ samen met het gebied tussen het onderzoeksgebied en de Maas



Kaartje 1: Patrijs

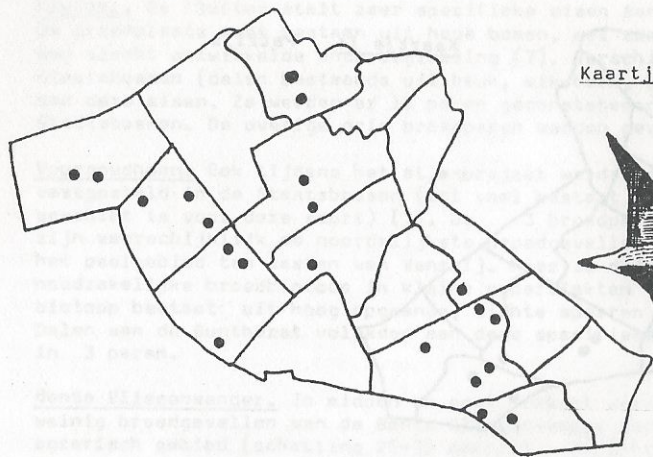


Kaartje 2: Scholekster

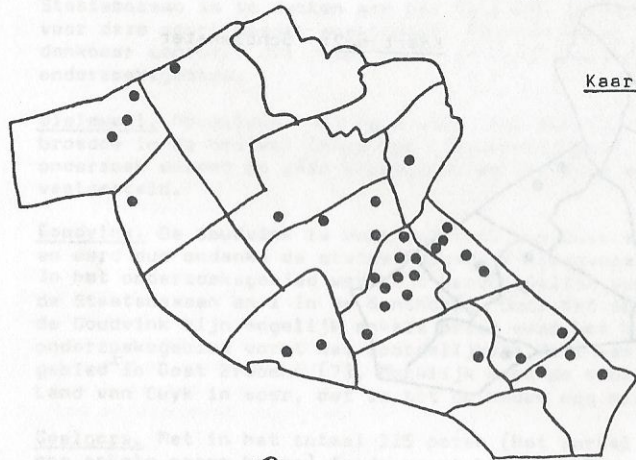
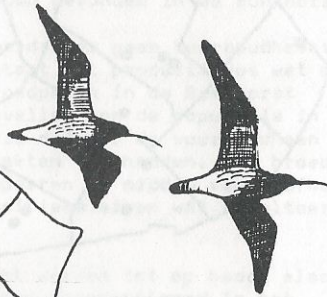


Kaartje 3: Grutto

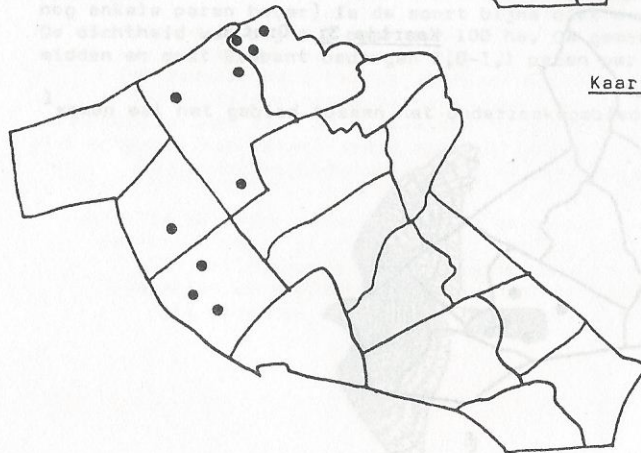




Kaartje 4: Wulp



Kaartje 5: Steenuil



Kaartje 6: Bosuil



Kaartje 7: Ransuil



Kaartje 8: Groene Specht



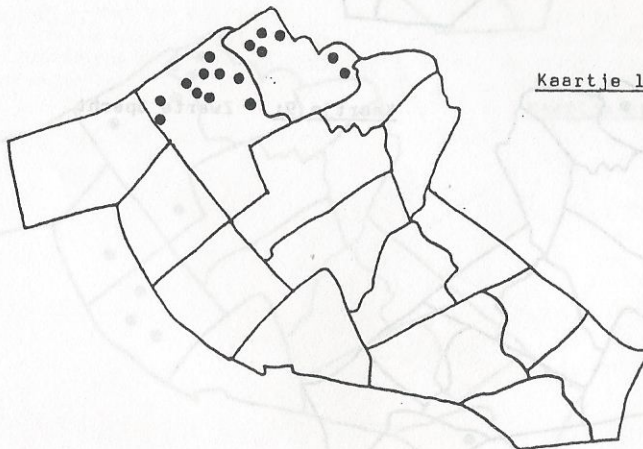
Kaartje 9: Zwarte Specht



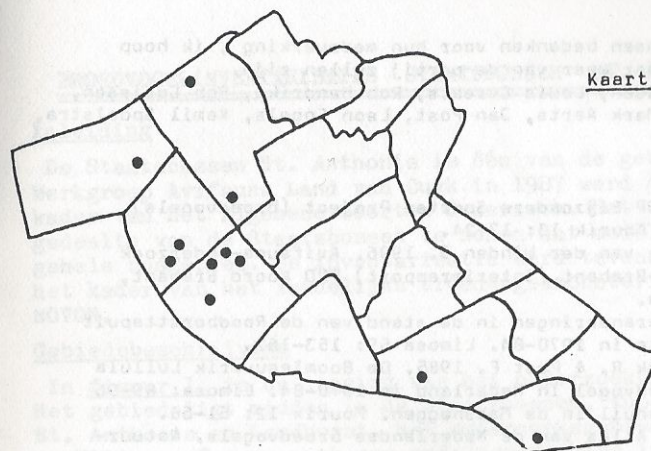
Kaartje 10: Fluitsier



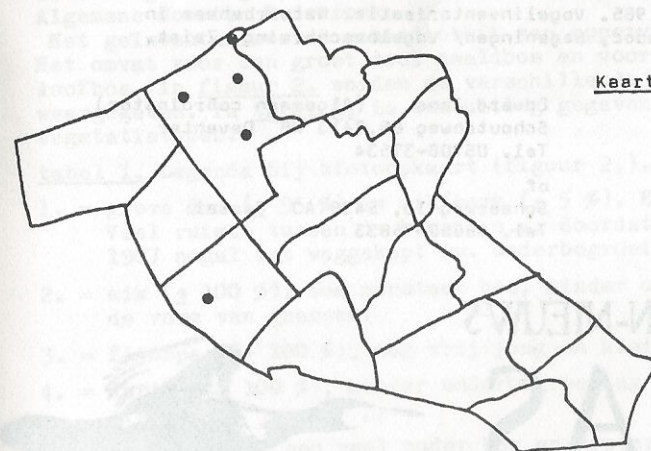
Kaartje 11: Vuurgoudhaan



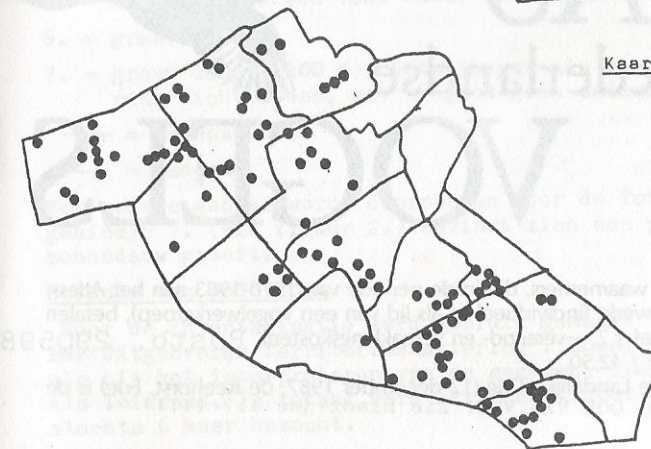
Kaartje 12: Bonte Vliegenvanger



Kaartje 13: Wielevaal



Kaartje 14: Goudvink



Kaartje 15: Geelgors

Dank!

Ik wil de volgende mensen bedanken voor hun medewerking, ik hoop dat zij het volgend jaar weer van de partij zullen zijn.
Jan Jacobs, Johan Thissen, Louis Gereats, Rob Hendriks, Rob Gorissen, Dik Heg, Floor Arts, Mark Aarts, Jan Post, Leon Engels, Kamil Spoelstra, en Willem Verpoort.

Literatuur

1. SOVON Handleiding BSP Bijzondere Soorten Project (broedvogels).
2. Nieuwsbrief 5.1987. Mourik 13: 17-24.
3. Heynen T., Post F. & van der Winden J. 1986. Avifauna-onderzoek Midden- en Oost-Brabant (Interimrapport) PPD Noord Brabant, s'-Hertogenbosch.
4. Hustings F. 1986. Veranderingen in de stand van de Roodborsttapuit *Saxicola torquata* in 1970-84. *Limosa* 59: 153-162.
5. Bijlsma R.G., Lensink R. & Post F. 1985. De Boomleeuwerik *Lullula arborea* als broedvogel in Nederland in 1970-84. *Limosa*: 89-96
6. Heg D. 1985. De Steenuil in de Maasheggen. *Mourik* 12: 61-68.
7. Teixeira R.M. 1979. Atlas van de Nederlandse broedvogels. Natuurmonumenten, s'-Graveland.
8. Hustings F. et al. 1985. Vogelinventarisatie. Natuurbeheer in Nederland, 3. Pudoc, Wageningen/ Vogelbescherming, Zeist.

Edward Jans (Algemeen coördinator)
Schoutenweg 85, 7413 XB Deventer
Tel. 05700-37534

of
Schaarweg 13, 5438 AJ Gassel
Tel. 08860-75833

SOVON SOVON-NIEUWS

ATLAS

van de Nederlandse

VOGELS



- Leden van SOVON en waamemers, die in de periode van 1978-1983 aan het Atlas-project hebben meegewerkt (individueel of als lid van een vogelwerkgroep), betalen slechts **f 39,50** (inclusief f 7,- verzend- en verpakingskosten). Postb. 2905988 Na 31 december 1987: f 42,50.
Extra voordeel: Op de Landelijke Dag (12 december 1987, de Reehorst, Ede) is de meeneemprijs **f 32,50**. OOK VIA VWG! Zie bladzijde 117 !!!!!

BROEDVOGELINVENTARISATIE STAATSBOSSEN ST. ANTHONIS 1987

Inleiding

De Staatsbossen St. Anthonis is één van de gebieden die door de Werkgroep Avifauna Land van Cuyk in 1987 werd gekozen binnen het kader van het Algemene Soorten Onderzoek. Het was de bedoeling een gedeelte van de Staatsbossen te nemen dat model kon staan voor het gehele bosgebied. De inventarisatie werd tevens uitgevoerd binnen het kader van het landelijke broedvogelmoneteringproject van SOVON.

Gebiedsbeschrijving

In figuur 1 is de ligging van het onderzoeksgebied weergegeven. Het gebied ligt midden in de Staatsbossen, tussen de plaatsen St. Anthonis en Landhorst. Het onderzoeksgebied grenst direct aan de Ullingse Bergen, ook een onderzoeksgebied in het kader van het Algemene Soorten Onderzoek.

Het geïnventariseerde gebied heeft een oppervlak van circa 42 ha. Het omvat voor een groot deel naaldbos en voor een kleiner deel loofbos. In figuur 2 worden de verschillende vegetatietypen weergegeven. In tabel 1 is een uitleg gegeven van de verschillende vegetatietypen.

tabel 1. Legenda bij biotoopkaart (figuur 2).

1. = grove den ($\pm 95\%$) en eik/berk ($\pm 5\%$). Een vrij open bos.. Veel ruimte tussen de bomen, o.a. doordat er in april/mei 1987 nogal wat weggekap is. onderbegroeiing= grassen.
2. = eik ($\pm 100\%$), een monotoom bos, minder onderbegroeiing in de vorm van grassen.
3. = fijnspar ($\pm 100\%$), nog vrij jong en klein (max. 3 m.)
4. = lariks ($\pm 100\%$), minder onderbegroeiing in de vorm van grassen.
5. = Als 3., maar een veel ouder bos en groter (tot $\pm 8-10$ m.)
6. = grasveldje
7. = grove den ($\pm 100\%$), iets jonger als 1. en niet gekapt. zeer dicht opeen, met vrijwel geen onderbegroeiing.

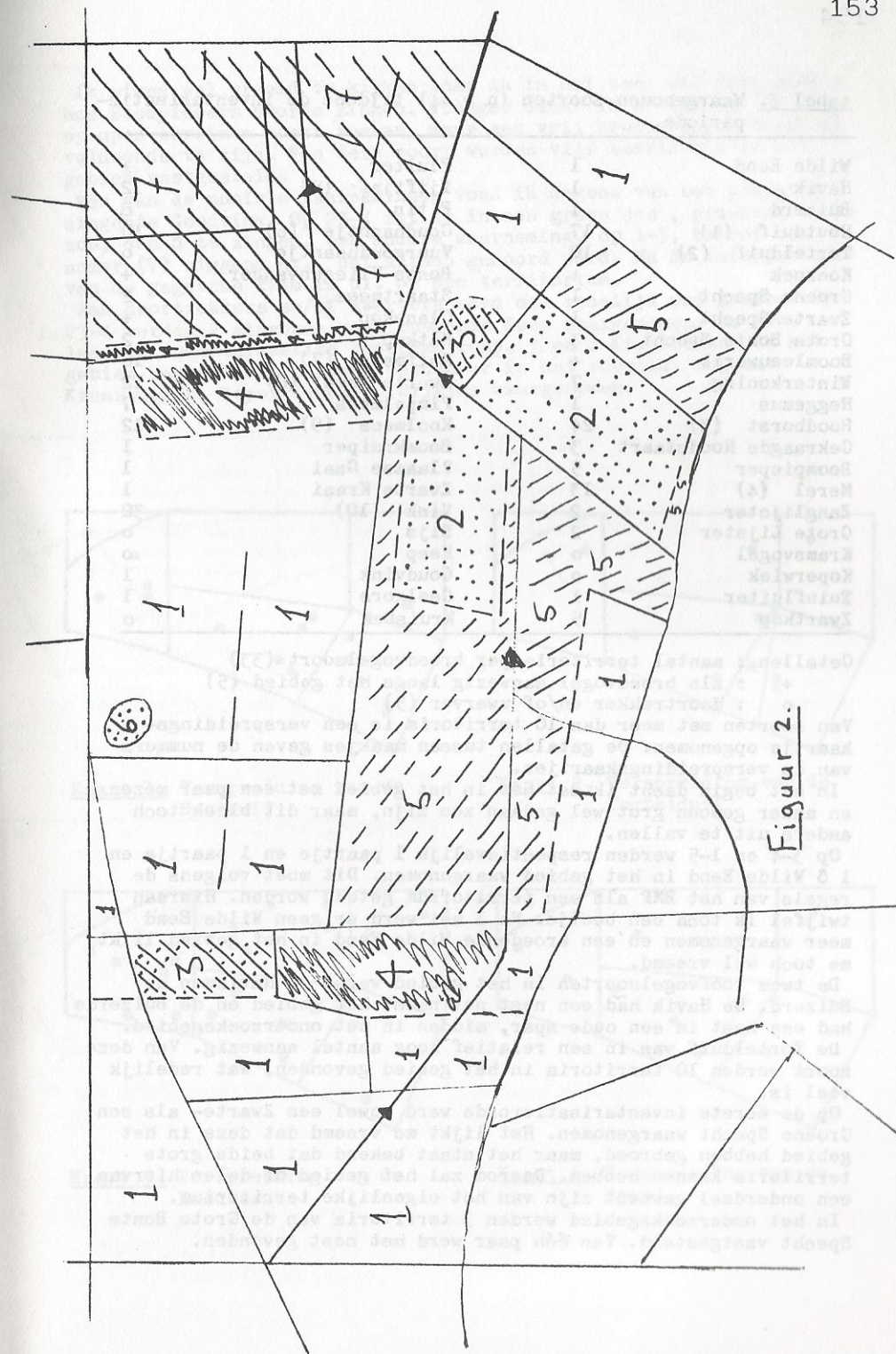
→ = Tovense Beek

— = paden

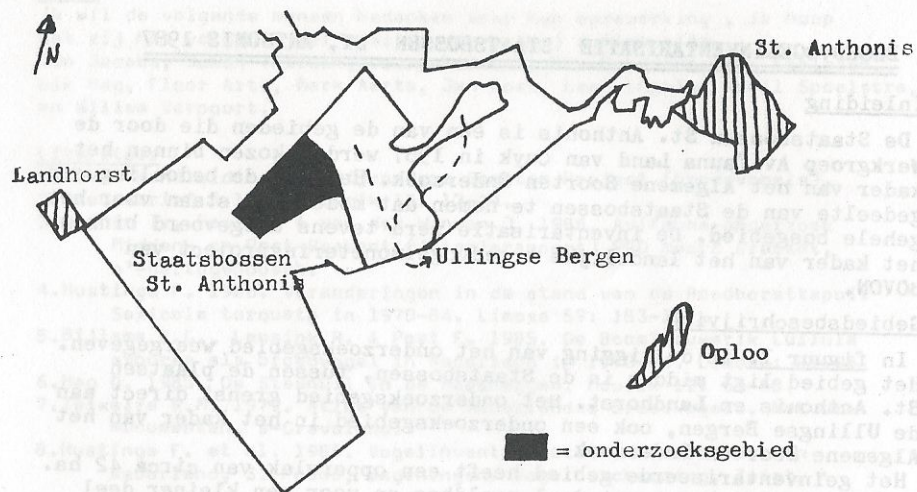
Het gehele gebied wordt doorsneden door de Tovensche Beek en in gebiedje 7. (zie figuur 2.) bevindt zich een poel waarlangs zonnedaau groeit.

Methode van Onderzoek

Voor de inventarisatie werd gebruik gemaakt van de "Handleiding BMP Uitgebreide Territoriumkartering". Zowel bij het veldwerk als bij het interpreteren van de gegevens diende deze handleiding als leidraad. In totaal werd het gebied door omstandigheden slechts 6 keer bezocht.



Figuur 2.



Figuur 1. Ligging van het onderzoeksgebied.

De 6 ochtendinventarisaties staan uitgewerkt in tabel 2.

tabel 2. Verdeling van de bezoekdata, bezoektijden en waarnemers.

datum bezoektijd waarnemers	datum bezoektijd waarnemers
3-4 6.15-7.40 LE	9-5 5.15-6.45 RP,RH
23-4 8.00-10.00 LE,JT,MH	12-6 5.45-6.45 LE,JT
1-5 5.10-7.00 LE	1-7 4.50-5.55 LE

LE = Leon Engels
 JT = Johan Thissen
 MH = Menno Hornman

RH = Rob Hendriks
 RP = Raymond Pahlplatz

Resultaten

Tijdens de inventarisatieperiode werden 44 soorten in het gebied waargenomen. Tabel 3. geeft hiervan een overzicht. Vermeldenswaardig is de aanwezigheid van zowel Havik als Buizerd. De Havik had een nest net naast het onderzoeksgebied, maar verschillende malen werd er een Havik in het gebied waargenomen. Opmerkelijk is de aanwezigheid van zowel Zwarte- als Groene Specht in het gebied. Het gebied bestaat voor het grootste deel naaldbos, zodat Zwarte- en Kuifmees goed vertegenwoordigd waren. De aanwezigheid van bovengenoemde spechtsoorten was opmerkelijk. Maar de territoria van deze spechtsoorten zijn vaak zo groot dat deze zeer waarschijnlijk niet in het gebied hebben gebroed, maar hun heil elders hebben gezocht. De talrijkste vogel was, opvallend, de Vink.

Beschouwing

De inventarisatie van de Staatsbossen verliep voorspoedig. Alle inventarisaties werden met goed weer uitgevoerd. Het gehele onderzoeksgebied bleek meer broedvogels te bevatten dan verwacht.

tabel 3. Waargenomen soorten (n = 44) tijdens de inventarisatieperiode.

Wilde Eend	1	Fluiter	+
Havik	1	Tjiftjaf (5)	12
Buizerd	1	Fitis	8
Houtduif (1)	17	Goudhaantje (6)	10
Tortelduif (2)	10	Vuurgoudhaantje	0
Koekoek	+	Bonte Vliegenvanger	+
Groene Specht	1	Staartmees	2
Zwarte Specht	1	Glanskop	+
Grote Bonte Specht	3	Matkop	2
Boomleeuwerik	+	Kuifmees (7)	16
Winterkoning	7	Zwarte Mees (8)	12
Heggenus	1	Pimpelmees	7
Roodborst (3)	24	Koolmees (9)	12
Gekraagde Roodstaart	3	Boomkruiper	1
Boompieper	5	Vlaamse Gaai	1
Merel (4)	13	Zwarte Kraai	1
Zanglijster	2	Vink (10)	30
Grote Lijster	2	Sijs	0
Kramsvogel	0	Keep	0
Koperwiek	0	Goudvink	1
Tuinfluiter	1	Geelgors	1
Zwartkop	5	Kruisbek	0

Getallen : aantal territoria per broedvogelsoort (33)
 + : als broedvogel aanwezig langs het gebied (5)
 0 : doortrekker en/of zwerver (5)

Van soorten met meer dan 10 territoria is een verspreidingskaartje opgenomen. De getallen tussen haakjes geven de nummers van de verspreidingskaartjes.

In het begin dacht ik dat het in het gebied met een paar mezen en ander gewoon grut wel gedaan zou zijn, maar dit bleek toch anders uit te vallen.

Op 3-4 en 1-5 werden respectievelijk 1 paartje en 1 paartje en 1 ♂ Wilde Eend in het gebied waargenomen. Dit moet volgens de regels van het BMP als een territorium geteld worden. Hieraan twijfel ik toch een beetje. Na 1 mei werd er geen Wilde Eend meer waargenomen en een broedende Wilde Eend in het gebied lijkt me toch wel vreemd.

De twee roofvogelsoorten in het gebied waren de Havik en de Buizerd. De Havik had een nest net naast het gebied en de Buizerd had een nest in een oude spar, midden in het onderzoeksgebied. De Tortelduif was in een relatief hoog aantal aanwezig. Van deze soort werden 10 territoria in het gebied gevonden, wat redelijk veel is.

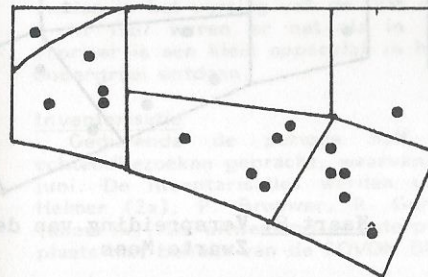
Op de eerste inventarisatieronde werd zowel een Zwarte- als een Groene Specht waargenomen. Het lijkt me vreemd dat deze in het gebied hebben gebroed, maar het staat bekend dat beide grote territoria kunnen hebben. Daarom zal het gebied of delen hiervan een onderdeel geweest zijn van het eigenlijke territorium.

In het onderzoeksgebied werden 3 territoria van de Grote Bonte Specht vastgesteld. Van één paar werd het nest gevonden.

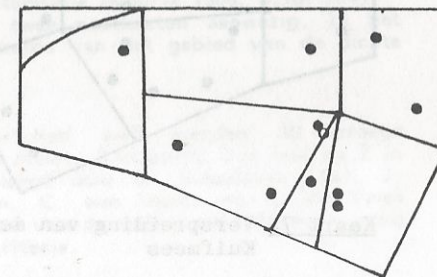
Ik stond wel vreemd te kijken toen ik in het toch wel vrij dichte bos Boompiepers hoorde zingen. Vroeger dacht ik altijd dat je deze op open terreinen moest zoeken, maar een vrij breed bospad bleek al voldoende te zijn. Van deze soort werden vijf territoria in het gebied vastgesteld.

Eén van de mooiste waarnemingen vond ik degene van een prachtig zingende Goudvink. Op 23-4 zat er in een grove den, prachtig in de zon, een ♂ te zingen. een andere waarneming, op 1-5, betrof een ander (?) zingend ex., dat alleen gehoord werd. Na de interpretatie van de gegevens kwam ik uit op één territorium.

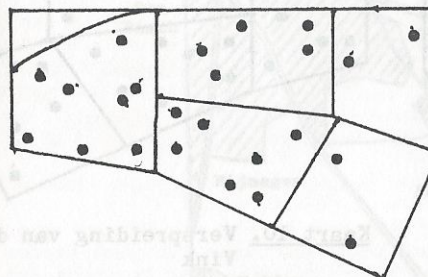
Aan doortrekkers en/of zwervers werd ook redelijk wat gezien. Op 23-4 werden 2 zingende en 1 roepende Keep waargenomen. De twee laatste inventarisaties leverden resp. 3 en 2 Kruisbekken in het gebied waargenomen. Verder werden er in het voorjaar nog wat Kramsvogels, Koperwieken en Sijsjes waargenomen.



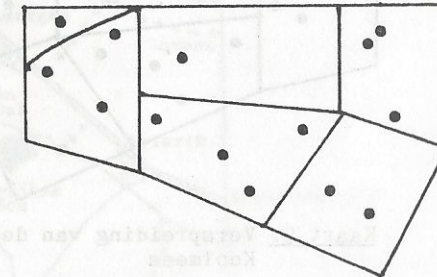
Kaart 1. Verspreiding van de Houtduif



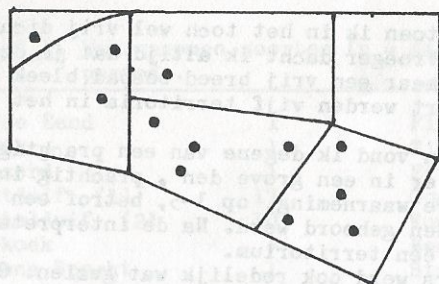
Kaart 2. Verspreiding van de Tortelduif



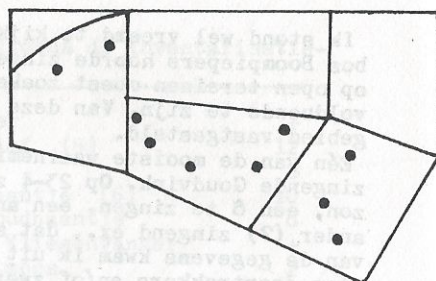
Kaart 3. Verspreiding van de Roodborst



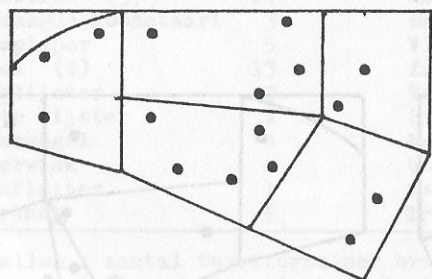
Kaart 4. Verspreiding van de Merel



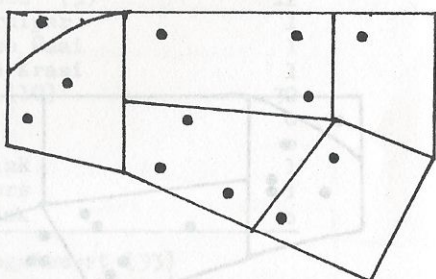
Kaart 5. Verspreiding van de Tjiftjaf



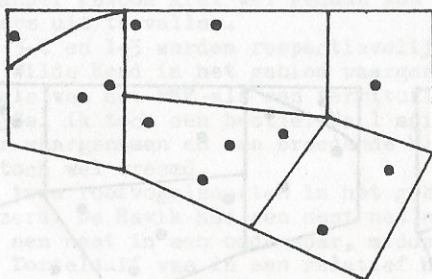
Kaart 6. Verspreiding van het Goudhaantje



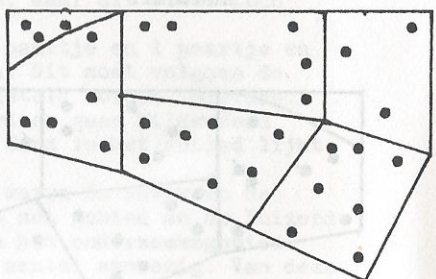
Kaart 7. Verspreiding van de Kuifmees



Kaart 8. Verspreiding van de Zwarte Mees



Kaart 9. Verspreiding van de Koolmees



Kaart 10. Verspreiding van de Vink

Leon Engels
Schubertstraat 12
6561 EN Groesbeek
tel. 08891-73401

Raymond Schuurkes

Inleiding

In het voorjaar van 1987 werd het noordelijke deel van het Nederrijkse Bos, gelegen in de gemeente Groesbeek, voor het tweede opeenvolgende jaar geïnventariseerd op broedvogels. De hiermee verkregen informatie is tevens gebruikt voor het BMP-project van SOVON. Eerdere inventarisaties vonden plaats in 1975 (Mourik 1977, 2:22-30), 1983 (Mourik 1984, 1:16-24) en 1986 (Mourik 1986, 5:187-194). Deze bijdrage bespreekt in het kort de resultaten van 1987 en vergelijkt deze met de gegevens van andere jaren.

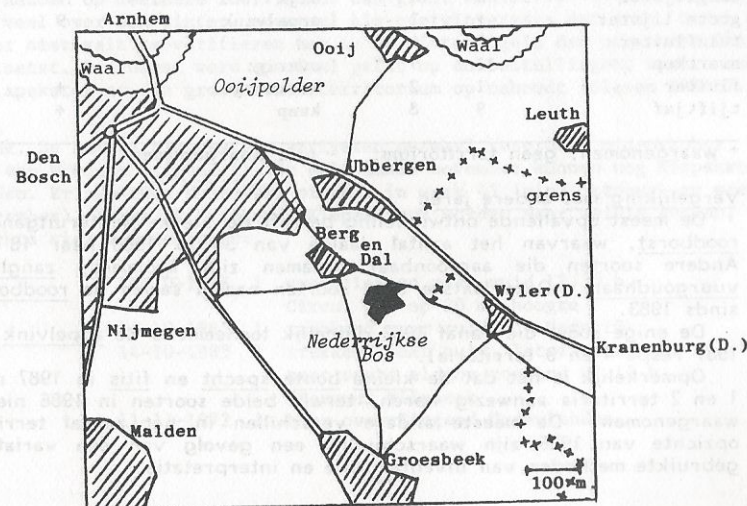
Gebiedsbeschrijving

Het onderzochte bosgebied is gelegen op het stuwwallencomplex tussen Berg en Dal, Wyler (D.) en Groesbeek en bestaat uit het noordelijke deel van het Nederrijkse Bos (zie figuur 1). De totale oppervlakte van het studiegebied is 40 ha. Het terrein is particulier eigendom en wordt voor een groot deel gebruikt en beheerd ten behoeve van de houtproductie. Het onderhoud bestaat dan ook met name uit het dunnen van de aanwezige houtopstanden die uiteindelijk worden gekapt. Het gebied is toegankelijk voor het publiek via diverse zandwegen en paden. Er zijn enkele wandelroutes aanwezig. Een uitgebreide beschrijving van het gebied is te vinden in het verslag van de 1986 inventarisatie (Mourik 1986, 5:187-194).

In 1987 waren er net als in 1986 twee nestkasten aanwezig. In het voorjaar is een klein oppervlak in het westen van het gebied van de dichte ondergroei ontdaan.

Inventarisatie

Gedurende de periode half maart-half juni werden 10 vroege ochtendbezoeken gebracht, waarvan 2 in maart, 3 in april, 3 in mei en 2 in juni. De inventarisaties werden uitgevoerd door R. Schuurkes (4x), J. Helmer (2x), P. Brouwer, R. Gorissen, C. van Swaay en H. de Vries (allen 1x). De uitwerking en interpretatie van de verkregen informatie vond plaats met behulp van de SOVON BMP-criteria.



Figuur 1. Ligging van het onderzoeksgebied in het Nederrijkse Bos.

Resultaten

Tabel 1 geeft een overzicht van de broedvogels die in 1987 én 1986 in het gebied zijn waargenomen. In 1987 bedroeg het totaal aantal waargenomen soorten 48. Van 39 soorten konden territoria worden vastgesteld. De meest dominante soorten zijn vink, houtduif, merel, koolmees, roodborst, pimpelmees, winterkoning, goudhaan en zwarte mees. De totale soortensamenstelling is karakteristiek voor de uitgestrekte bosgebieden op de Nijmeegse heuvelrug, waar veel naaldhout en weinig ondergroei aanwezig is.

Tabel 1: Waargenomen broedvogelsoorten en het aantal territoria in het Nederrijik-noord in 1987 en 1986.

	1987	1986		1987	1986
wilde eend	+	+	fitis	2	-
havik	+	+	goudhaan	15	17
spierwer	2	3	vuurgoudhaan	1	4
buizerd	+	1	grauwe vliegenvanger	3	5
holenduif	4	2	bonte vliegenvanger	1	1
houtduif	23	25	staartmees	1	1
tortelduif	1	1	glanskop	4	4
koekoek	1	1	matkop	2	3
bosuil	2	3	kuifmees	4	5
ransuil	-	1	zwarte mees	14	16
zwarte specht	1	2	pimpelmees	16	15
grote bonte specht	5	5	koolmees	20	25
kleine bonte specht	1	-	boomklever	4	4
boompieper	2	1	boomkruiper	9	9
witte kwikstaart	+	-	wielewaal	-	+
winterkoning	15	13	vlaamse gaai	4	6
heggemus	3	3	kauw	+	-
roodborst	18	30	zwarte kraai	1	+
gekraagde roodstaart	2	2	spreeuw	8	6
merel	20	20	vink	31	34
zanglijster	8	10	sijs	+	+
grote lijster	+	2	appelvink	9	4
tuinfluiter	3	4			
zwartkop	11	9	overig:		
fluiter	1	2	kramsvogel	+	+
tjiftjaf	9	8	keep	+	+

* waargenomen, geen territorium; - niet waargenomen

Vergelijking met andere jaren

De meest opvallende ontwikkeling betreft de sterke achteruitgang van de roodborst, waarvan het aantal daalde van 30 in 1986 naar 18 in 1987. Andere soorten die aantoonbaar afnamen zijn koolmees, zanglijster en vuurgoudhaan. Deze laatste twee soorten nemen samen de roodborst al af sinds 1983.

De enige soort die vanaf 1983 duidelijk toeneemt is de appelvink (1986 en 1987 resp. 4 en 9 territoria).

Opmerkelijk is het dat de kleine bonte specht en fitis in 1987 met resp. 1 en 2 territoria aanwezig waren, terwijl beide soorten in 1986 niet werden waargenomen. De meeste andere verschillen in het aantal territoria ten opzichte van 1986 zijn waarschijnlijk een gevolg van een variatie in de gebruikte methoden van inventarisatie en interpretatie.

Raymond Schuurkes, van Diemerbroeckstr. 73, 6512 BA Nijmegen

DE KLAPEKSTER *LANIUS* EXCUBITOR IN HET RIJK VAN NIJMEGEN EN OMSTREKEN 1960-1986

Inleiding.

De Klapekster is (en was waarschijnlijk altijd al) een zeldzame broedvogel in Nederland, er resten nu ca. 10-15 paren; reden om de soort op de Rode Lijst te plaatsen (Osieck 1986). In het Rijk van Nijmegen broedt de soort al lang niet meer, mede omdat uitgestrekte broedterreinen zoals hoogvenen, heidevelden en kaalslagen niet ruim voorhanden zijn. De Klapekster is echter uit de meeste jaren wel bekend als zeldzame doortrekker en wintergast. Omdat recentelijk zich ook veranderingen hebben voorgedaan in het winter voorkomen van de soort (Bijlsma 1986, Brouwer et al. 1985) en de auteur zelf veel met het beest bezig is, leek het me nuttig de waarnemingen uit het Rijk van Nijmegen op een rijtje te zetten.

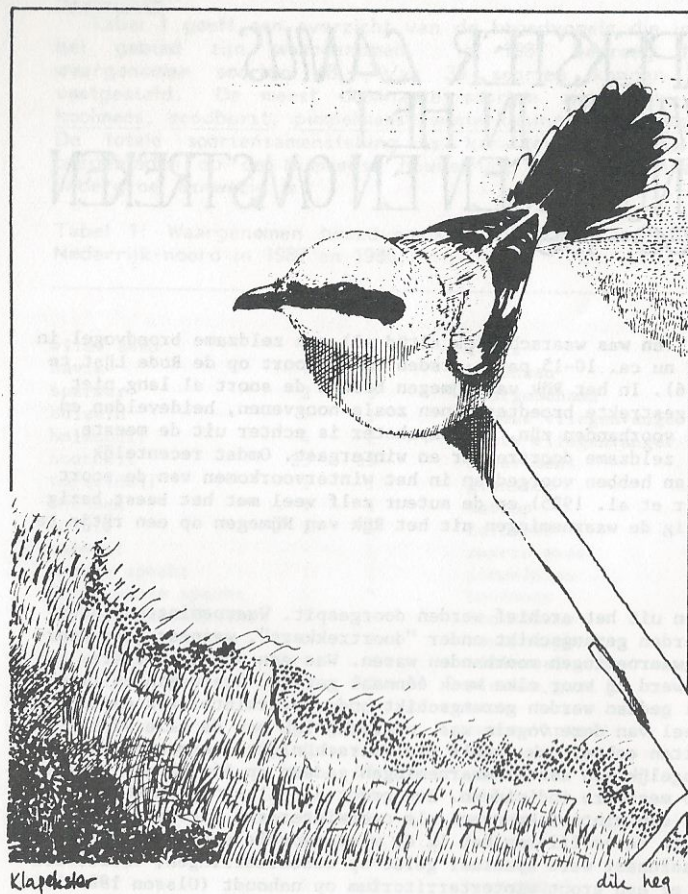
Methode.

Alle waarnemingen uit het archief werden doorgespit. Waarnemingen tussen maart en november werden gerangschikt onder "doortrekkers", wanneer geen voorgaande resp. vervolgwarnemingen voorhanden waren. Was een vogel meerdere weken aanwezig, dan werd hij voor elke week éénmaal geteld. Waarnemingen tussen december en februari gedaan werden gerangschikt onder overwinteraars en wintergasten. Een groot deel van deze vogels was waarschijnlijk ook de hele winter aanwezig. Hierin zitten echter ook vogels die waarschijnlijk alleen wintergast waren verwerkt en mogelijk een aantal waarnemingen gedaan op één plaats die betrekking hadden op meerdere individuen. Een groot aantal wintergasten zegt echter ook veel over een winter, evenveel als overwinteraars dat doen. Omdat het een en ander niet valt te verifiëren heb ik de wintervogels dan ook onder één noemer geplaatst. Daarnaast werd speciaal gelet op dubbeltellingen, vooral ook omdat de Klapekster er een groot winterterritorium op nahoudt (Olsson 1984b).

Resultaten.

• Doortrek. De eerste Klapeksters arriveren normaal gesproken mid-oktober in het Rijk van Nijmegen (figuur 1). De hele maand november kunnen nog Klapeksters gezien worden. Er zijn twee duidelijke pieken: in week 43 (eind-oktober) en week 46 (mid-november). Werkelijk trekkende Klapeksters worden maar weinig gezien, er zijn slechts vier waarnemingen:

10-10-1978	1	overvliegend naar zuid 12.35 h. Circul Ooy op 20 m. hoogte
13-10-1985	1	trekkend naar zuidwest Nederrijik
14-10-1985	1	trekkend naar zuid, later terug naar noord aldoor roepend 07.17 h. Vagevuur Milsbeek
11-11-1972	1	hoog overvliegend Groenlanden



Klappekster

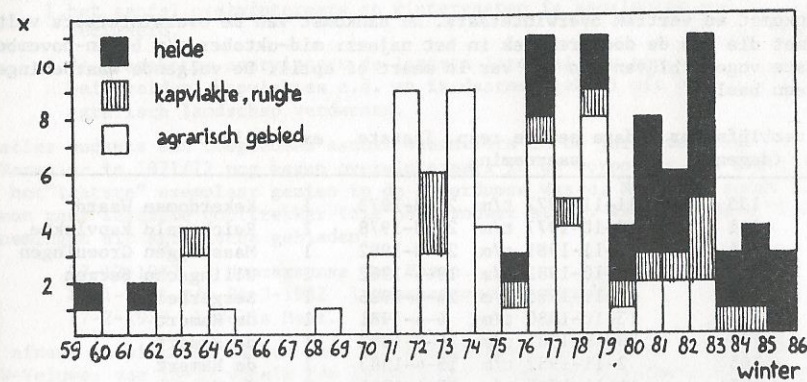
dile heg

Het najaar van 1985 kenmerkte zich door ongekend veel doortrekkers in Nederland, vooral ook langs de kust. Tijdens de doortrek worden veel verschillende biotopen aangedaan, daarin overheersen de traditionele winterhabitats (zie wintervoorkomen). In maart zet de terugtrek in (figuur 1), maar bereikt pas een behoorlijke omvang in april. Er valt een duidelijke piek in de 14^e week (begin-april). De verblijfsduur tijdens de trek is gewoonlijk kort, maar kan vooral in het voorjaar oplopen tot enkele weken. Van de waarnemingen waaruit met vrij grote zekerheid de verblijfsduur kon worden bepaald, uiteraard exclusief de echte doortrekkers (zie boven) was het aantal dagen tussen eerste en laatste waarneming:

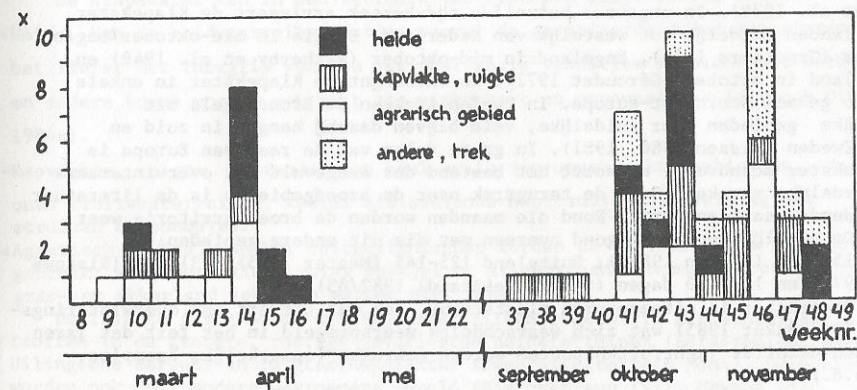
1
1
7
39

Dan kan in het voorjaar ook paarvorming optreden, wanneer een potentiële partner arriveert op de overwinteringsplaats van de ander:

4/8-4-1986 2 exemplaren vlakbij elkaar, balts de Hamert



Figuur 2. Aantallen overwinteraars en wintergasten van de Klappekster in het Rijk van Nijmegen e.o..



Figuur 1. Aantallen doortrekkers van de Klappekster in het Rijk van Nijmegen e.o..

• Aankomst en vertrek overwinteraars. De aankomst van de overwinteraars valt samen met die van de doortrekpiek in het najaar: mid-oktober t/m begin-november. De meeste vogels blijven dan tot ver in maart of april. De volgende waarnemingen geven een beeld:

verblijfsduur (dagen)	data eerste resp. laatste waarneming	ex.	plaats
135	11-11-1972 t/m 25-3-1973	1	Kekerdomse Waard
161	18-10-1977 t/m 27-3-1978	1	Reichswald kapvlakte
134	8-11-1981 t/m 21-3-1982	1	Maasheggen Groeningen
171	31-10-1982 t/m 19-4-1982	1	Ullingsche Bergen
173	3-11-1985 t/m 24-4-1986	1	Bergerheide
176	13-10-1980 t/m 6-4-1981	1	de Hamert
139	28-10-1981 t/m 15-3-1982	1	de Hamert
165	2-11-1982 t/m 15-4-1983	1	de Hamert
157	14-11-1983 t/m 19-4-1984	1	de Hamert
181	12-10-1984 t/m 10-4-1985	1	de Hamert
181	24-10-1985 t/m 22-4-1986	1	de Hamert
gemiddeld 29-10 t/m 7-4			

$$\bar{x} = 161 \text{ dagen} \pm 18 \text{ dagen (s.d.) (n=11)}$$

De doortrek naar de overwinteringsgebieden verloopt in Europa van Scandinavië naar Noordwest-europa (Olsson 1981), de Nederlandse overwinteraars bestaan dan ook voornamelijk uit Scandinavische vogels. De trek verloopt in een rap tempo. In Zweden bereikt de soort een doortrekpiek eind-september/begin-oktober (59°11'N), begin-oktober (Ottenby 56°12'N) en begin-oktober/eind-oktober (Falsterbo 55°23'N). Kort daarop kunnen ze in Duitsland worden gezien, namelijk vanaf mid-oktober (Mester 1965), oktober/begin-november (Ristow&Braun 1977) en eind-oktober (Schmidtke&Brandl 1982/83) en ook in Nederland: mid-oktober/ mid-november (dit artikel), mid-oktober/mid-november (van Dijk&van Os 1982, van den Bergh et al. 1979). In ongeveer hetzelfde tijdsbestek arriveert de Klapekster ook in landen zuidelijk tot westelijk van Nederland: België in mid-oktober/begin november (Grootaers 1976), Engeland in mid-oktober (Witherby et al. 1948) en Zwitserland in oktober (Géroutet 1972). Zo verschijnt de Klapekster in enkele weken in geheel Noordwest-europa. In Zweden trekken de broedvogels uit noordelijke gebieden naar zuidelijke, vele blijven daarbij hangen in zuid en midden Zweden (Olsson 1980, 1981). In grote delen van de rest van Europa is de Klapekster standvogel en wordt het bestand dus aangevuld met overwinteraars uit noordelijke streken. Over de terugtrek naar de broedgebieden is de literatuur eensluidend: maart en april. Rond die maanden worden de broedterritoria weer bezet. De verblijfsduur komt goed overeen met die uit andere gebieden: Zweden 152-185 (Olsson 1984b); Duitsland 125-145 (Mester 1965), 131-181 (Ristow& Braun 1977) en 141-150 dagen (Schmidtke&Brandl 1982/83).

De Klapekster is uitgesproken plaatstrouw, ook wat betreft zijn overwinteringsgebied (cf. Buker 1985) wat zich waarschijnlijk weerspiegelt in het feit dat jaren achtereenvolgende jacht/uitkijkposten worden gebruikt (opmerkelijke boompjes, palen e.d.).

Voorkomen in de winters 1970/71 tot en met 1985/86.

In figuur 2 staan het aantal overwinteraars en wintergasten uitgezet. Vanaf 1970/71 t/m 1985/86 zien we een vrij geregelde stroom van waarnemingen. Opvallend is dat de pieken gemeld voor 1974/75 en 1978/79 er voor het Rijk van Nijmegen niet uitkomen (Bijlsma 1986, Grootaers 1976, Ganzevles et al. 1985, van Dijk&van Os 1982, van den Bergh et al. 1979). In het Rijk van Nijmegen is er echter zeker vóór 1974/75 niet geregeld naar Klapeksters gekeken. Uit figuur 2 vallen echter wel met zekerheid twee ontwikkelingen op te merken:

1. het aantal overwinteraars en wintergasten is aanzienlijk gecombineerd.

2. de Klapekster overwintert de laatste jaren alleen nog op heidevelden, kapvlaktes e.d. en is daarmee geheel uit het agrarisch landschap verdwenen.

Dit alles ondanks een toegenomen aantal waarnemers in de jaren tachtig.

Waren er in 1971/72 nog negen overwinteraars in de Ooypolder, op 8-2-1979 werd het "laatste" exemplaar gezien in de Kekerdomse Waard. Nu is de soort slechts nog een zeer zeldzame doortrekker (zie ook Brouwer et al. 1985). Andere "laatste" waarnemingen uit agrarische gebieden:

27-12-1982 1 Hommersumse Weg Heyen.
8-11-1981 t/m 21-3-1982 1 Maasheggen Groeningen.
17-2-1983 1 Wells Meer.

Deze afname in winteraantallen werd ook vastgesteld door Bijlsma (1986) voor de ZW-Veluwe: van 25-30 vogels t/m 1975/76 tot onder de 10 Klapeksters vanaf 1975/76. Ook daar verdween de Klapekster uit het cultuurlandschap. In Engeland werd door Frost (1986) voor Derbyshire hetzelfde gemeld: 1970/74 70, 1975/79 54 en 1980/84 27 winterwaarnemingen; ondanks een toename van het aantal waarnemers.

Opmerkelijke waarnemingen.

12-10-1974 1 op antenne Heilig-Landstichting.
2-2-1979 1 op antenne Stijn Buisstraat Nijmegen (12.15 h.).
26-1-1979 1 Trajanusplein Nijmegen.
29-5-1981 1 Stuw Sambeek.
26-12-1978 2 de Hamert, beide biddend.
-11 of -12-1982 2 vijftig meter uit elkaar Skibaan Molenhoek.
16-4-1983 2 Skibaan Molenhoek.

Biotoop.

De Klapekster kan in een veelheid van biotopen aangetroffen worden:

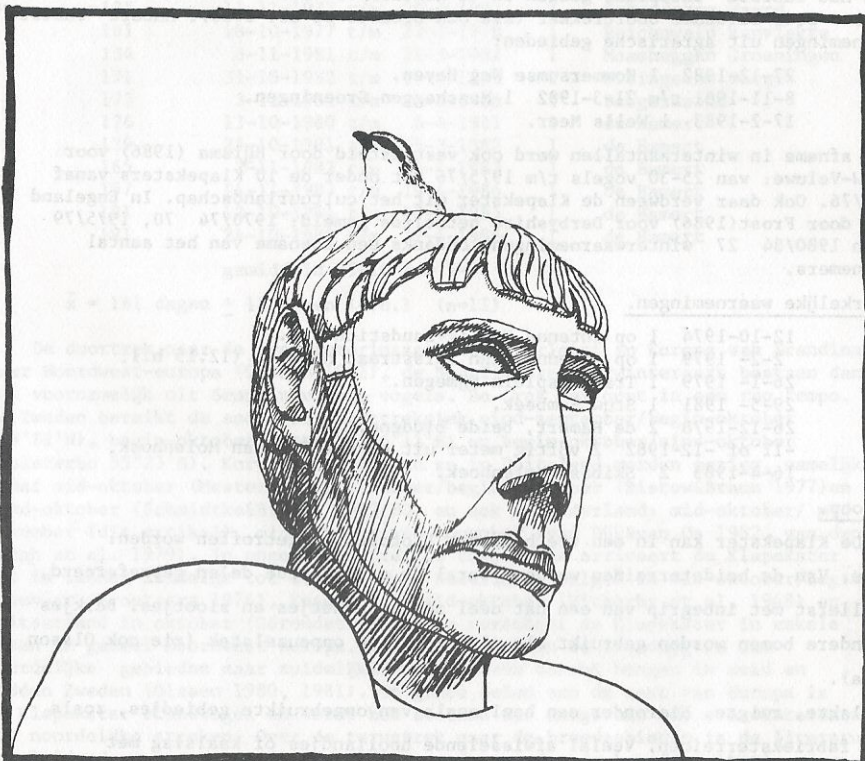
- Heide. Van de heideterreinen worden vooral de gevarieerde delen geprefereerd, het liefst met inbegrip van een nat deel zoals vennetjes en slootjes. Berkjes en andere bomen worden gebruikt als uitkijkpost en oppeuzelstek (zie ook Olsson 1984a).
- Kapvlakte, ruigte. Hieronder een heel scala van ongebruikte gebiedjes, zoals oude fabrieksterreinen. Veelal afwisselende hooilandjes of kaalslag met struiken en boompjes.
- Agrarisch gebied. Van het cultuurlandschap worden de kleinschalige gebieden gebruikt met houtwallen, ruige hoekjes en alleenstaande bomen. Grootschalige gras- en akkerland gebieden worden niet gebruikt.

De laatste jaren rust de Klapekster alleen regelmatig als wintergast aangekomen in de grotere, rustige gevarieerde heideterreinen (Bergerheide, Hamert, Ullingsche Bergen) en ruigtes/kapvlaktes (Zweefvliegterrein Mook). Deze biotopen worden ook door andere waarnemers gemeld (Ristow&Braun 1977, Hewson 1970, Halliday 1970, Olsson 1984a), maar vooral ook in West-Duitsland wordt veel in gevarieerd agrarisch gebied overwinterd (Riegel 1985, Ristow&Braun 1977, Schmidtke&Brandl 1982/83). De territoriumgrootte varieert in het Rijk van Nijmegen van 30-250 ha. (tabel 1) en is gemiddeld zo'n 100 ha. Olsson (1984b) geeft een winterterritoriumgrootte van 48-95 ($\bar{x}=72$) ha.

voor een ander gebied in Midden-Zweden 79-203 ($\bar{x}=150$) ha., dit alles

naar gelang de winter. Géroutet (1972) geeft $>1 \text{ km}^2$ op. Een winterterritorium is daarmee gemiddeld iets groter als een broedterritorium (20-100 ha., Teixeira 1979).

Tegenwoordig hebben we ongeveer vier overwinteraars in het Rijk van Nijmegen, daarmee kom ik op ca. 0,24 ex per 100 km^2 (Rijk van Nijmegen 68 atlasblokken = 1700 km^2). Olsson geeft voor Zweden 3,7 ex. per 100 km^2 ; Bland (1986) 0,04 (op goede plaatsen tot 0,63) ex. per 100 km^2 voor Groot-Brittannië.



IMPRESSIE VAN DE KLAPEKSTER OP HET TRAJANUS PLEIN

dik neg '87

Discussie.

Voor de Klapekster zijn twee tendenties vast te stellen. Ten eerste is de soort als broedvogel sterk afgenomen in Nederland (ca. 25 paar in 1973-77, Teixeira 1979, ca. 10-15 paar in 1985, Osieck 1986); in West-Duitsland (afname van ca. 1960 op ca. 1982 van ca. 67%, Ristow & Braun 1984, Kowalski 1984, 1985); in de DDR en in Zwitserland (zie voor overzicht Kowalski 1985). Algemeen wordt deze achteruitgang gewijd aan een inkrimping van het areaal geschikt broedbiotoop (uitgestrekte heidevelden en hoogvenen) en ook wel voedseltekorten in strenge winters. Ten tweede is de soort als broedvogel sterk toegenomen in Zweden (Olsson 1980) en Finland (zie Bijlsma 1986).

Daarbij breidde hij zijn areaal in zuidelijke richting uit en broedt de Klapekster thans regelmatig boven ongeveer de grote meren (Olsson 1980). De oorzaak van deze uitbreiding moet waarschijnlijk gezocht worden in het feit dat in de jaren zeventig op grote schaal kaalslagen ontstonden door zware stormen en de Klapekster

als broedgebied in gebruik kon nemen (Zweden, Olsson 1980). Tegelijkertijd nam het aantal overwinteraars in Nederland (Bijlsma 1986, Peeters 1984 en dit artikel) en in ieder geval Engeland (Bland 1986, Frost 1986) af. Aangezien de Klapekster ook talrijk overwintert in Zweden (4000-4500 ex., Olsson 1984a) en de Noordwest-europese overwinteraars uit Scandinavië stammen (Olsson 1981, Speek & Speek 1984, Grootaers 1976) is één theorie dat de soort zijn trekgedrag heeft veranderd onder invloed van de zachte winters in de jaren zeventig en meer dan voorheen in Zuid-Scandinavië is gaan overwinteren (Bijlsma 1986). Dit zou overeenkomen met een theorie van Olsson (1981) dat de soort polymorf trekt, een gedeelte (mogelijk een bepaalde populatie?) trekt ver naar het zuiden, een gedeelte blijft in het noorden hangen. In verband met het vestigen van een broedterritorium zou een zachte winter de noordelijke overwinteraars bevoordelen en in de jaren zeventig (zachte winters!) de zuidelijke overwinteraars hebben uitgerangeerd. Nog enkele strenge winters in de jaren tachtig zou dan naar verwachting moeten leiden tot het omgekeerde, onder invloed van het doodgaan door koude van noordelijke overwinteraars. Dit alles met de aanname dat de Klapekster het winterterritorium niet verlaat, iets wat echter wel in Zweden gebeurt wanneer de winter vroeg inzet (Olsson 1984b)! Gezien het aantal losse waarnemingen uit het Rijk van Nijmegen tijdens de wintermaanden moet verondersteld worden dat tenminste een deel van de wintervogels wintergasten zijn.

Een bijkomend verschijnsel is dat de Klapekster steeds minder overwintert in het cultuurlandschap. Een waarschijnlijke oorzaak werd al aangestipt: de intensivering van de landbouw. Een andere zou kunnen zijn (in het licht van de voorgaande theorieën) dat de overgebleven overwinteraars uitsluitend nog in de optimale habitats overwinteren, in tegenstelling tot voor de jaren zeventig toen er teveel Klapeksters waren voor deze optimale biotopen en zodoende genoeg moesten nemen met het agrarisch gebied. Gezien het grote aantal overwinteraars in de begin jaren zeventig in de Ooypolder lijkt dit niet waarschijnlijk. Daarnaast is het nog slecht bekend waaruit de behoeften van de Klapekster bestaan, zowel voor wat betreft het broed- als winterbiotoop, bijvoorbeeld in de vorm van soortdiversiteit en prooivrijdom zodat niet eens een beschrijving van een optimaal habitat gegeven kan worden.

Literatuur.

- Pell E. & Hodson N.L. 1970. Great Grey Shrike feeding at autumn roost. *Br. Birds* 63:86
- Buker J.B. 1985. Winterplaatstrouw van de Klapekster *Lanius excubitor*. *Limosa* 58:34-35
- Olsson V. 1980. Förändringar i varfagelns, *Lanius excubitor*, utbredning i Sverige under de senaste årtiondena. *Fauna och Flora* 75: 247-255.
- Olsson V. 1981. Varfagelns *Lanius excubitor* flyttning och övervintringsområde. *Varfagelvärd* 40: 447-454.
- Olsson V. 1984a. Varfagelns *Lanius excubitor* vintervanor. Del 1. Biotop. *Varfagelvärd* 43: 113-124.
- Olsson V. 1984b. Varfagelns *Lanius excubitor* vintervanor. Del 2. Revir. *Varfagelvärd* 43: 199-210.
- Witherby H.F. & Joudain F.C. & Ticehurst N.F. & Tucker J.W. 1948. *The Handbook of British Birds*. 5 vol. Witherby, London. p.280-284.
- Grootaers P. 1976. Herfst- en winterwaarnemingen van de Klapekster (*Lanius excubitor*) in België. *Wielewaal* 42: 179-186.
- Géroutet P. 1972. Les Passeraux 3. Des Pouillots aux Moineaux. uit "La vie des oiseaux" Delachaux et Niestlé, Neuchâtel Suisse.
- Teixera R.M. 1979. Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Natuurmonumenten/ SOVON, 's-Graveland.
- Ristow D. & Braun M. 1977. Der Raubwürger (*L. excubitor*) in der Eifel und im Westerwald. *Charadrius* 13: 33-59.
- Kowalski H. 1984. Bestandserhebung des Raubwürgers in NRW mit überregionalen Daten zur Bestandentwicklung. *Charadrius* 20: 158-167.
- Kowalski H. 1985. Zur Bestandssituation des Raubwürgers. in G. Rheinwald (red) *Ber. Dtsch. Sekt. Int. Rat Vogelschutz* 25: 137-149.
- Mester H. 1965. Feeding habits of the Great Grey Shrike in winter. *Br. Birds* 58:375-383

- Frost R.A. 1986. Decline of certain winter visitors. Br.Birds 79: 508-509.
 Hewson R. 1970. Winter home range and feeding habits of a Great Grey Shrike in Morayshire. Scottish Birds 6: 18-22.
 Halliday K.C.R. 1970. Notes on a Great Grey Shrike wintering in Lamarkshire. Scottish Birds 6: 22-23.
 van den Bergh L.M.J. et al. 1979. Vogels van de Grote Rivieren. Het Spectrum Utrecht/Antwerpen.
 Brouwer P. et al. 1985. Vogels van de Ooypolder. Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen, van Hoorn, Nijmegen.
 Ganzevles W. et al. 1985. Vogels in Limburg. Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Maastricht.
 van Dijk A.J. & van Os B.L.J. 1982. Vogels van Drenthe. Van Gorcum, Assen.
 Osieck E.R. 1986. Bedreigde en karakteristieke vogels in Nederland. Ned.Ver.tot Bescherming van Vogels, Zeist.
 Schmidtke K. & Brandl R. 1982/83. Winterrevier des Raubwürgers. Verh.orn.Ges. Bayern 23 (5/6): 443-458.
 Bijlsma R. 1986. Achteruitgang van de Klapekster Lanius excubitor als wintergast. Limosa 59: 94-96.
 Bland B. 1986. Great Grey Shrike Lanius excubitor. in P.Lack (ed), The Atlas of Wintering Birds in Britain and Ireland. BTO & IWC, T & AD Poyser.
 Speek B.J. & Speek G. 1984. Thieme's vogeltrekatlas. Thieme, Zutphen. p.258-259.

Tabel 1. Geschatte (minimum?) grootte van het winterterritorium van de Klapekster.

plaats	jaar van vaststelling	winterterritorium-grootte (ha.)
Bergerheide	1985/86	50
de Hamert	'80-er	80
Ullingsche Bergen	1984/85	100
Zweefvliegveld Malden	'80-er	30
Maasheggen Groeningen	1981/82	120
Ooypolder	1971/72	130
"	"	80
"	"	90
"	"	75
"	"	65
"	"	250
"	"	90
(n = 12)		$\bar{x} = 96.7$ ha.

Dik Heg
 corr.adres: Passtraat 3
 5826 AL Groeningen

Programma Landelijke Dag voor Vogelstudie, 12 december, "De Reehorst" in Ede, georganiseerd door SOVON in samenwerking met NUU en Vogelbescherming.

Thema: "De betekenis van vogelringen bij het meten van aantalsveranderingen".

Datum
 Onderwerp
 Uw kenmerk
 Ons kenmerk

- 10.30 - 11.00 VWG-Castricum (Hans Schekkerman)
 "Het traceren van aantalsveranderingen op lange termijn m.b.v. vinkenbaanvangsten".
- 11.00 - 11.30 Wim ter Keurs (milieubiologie, R.U. Leiden): "De betekenis van het ringen van vogels in een biologisch meetnet".
- 11.30 - 11.45 J. v.d. Straaten (voorzitter SOVON): "Atlas van de Nederlandse Vogels".
- 11.45 - 12.30 Ledenvergadering SOVON
- 12.00 - 13.30 Lunchpauze (in de foyer zijn broodjes te bestellen). In de zalen Sysselt, Klaphek, Bospoort en Kernhem wordt informatie gegeven over SOVON-projecten en zijn diverse informatie- en verkoopstands te bezoeken. Bovendien is de Atlas van de Nederlandse Vogels voor iedereen die er een bijdrage aan heeft geleverd te koop voor de absolute bodemprijs van f 32,50.
- 12.45 - 13.15 Ledenvergadering NUU
- 13.15 - 14.15 Berthold (BK.D) of medewerker: "Trends in zangvogelaantallen aan de hand van systematische ringvangsten".
- 14.15 - 15.00 Theunis Piersma i.s.m. Ruurd Noordhuis (NOU): "Rui: de vogel in de hand; reconstructie van diprogramma's". Dirk Masman (NOU): "Het plaatsen van de rui in de jaarcyclus".
- 15.00 - 15.30 Theepauze
- 15.30 - 16.00 Inleiding bij de film door Eric Wanders, onder voorbehoud (Vogelbescherming).
- 16.00 - 16.30 Film
- 16.30 - 17.00

Realisatie van de Landelijke Dag is gratis, Vogelwerk-
 groepen en onderzoekers kunnen door middel van posters
 hun activiteiten bekend maken. Plaatsruimte graag
 aanvragen bij SOVON.
 - De mediatiebonnen kunnen aangevraagd worden bij SOVON

VOGELS TUSSEN VECHT EN EEM

Onder deze titel verscheen op 31 oktober 1987 ter gelegenheid van het twintigjarig bestaan van de Vogelwerkgroep Het Gooi en omstreken bovengenoemd boekwerk.

Het is in de eerste plaats geschreven voor de geïnteresseerde natuur- en vogelliefhebber die meer wil weten over de vogels in de streek tussen de Vecht en de Eem.

De wat meer gespecialiseerde vogelliefhebber komt uitvoerig aan zijn trekken bij de soortbeschrijvingen. Daar worden alle soorten vermeld die in het beschreven gebied zijn waargenomen. Hun reilen en zeilen wordt uit de doeken gedaan en tal van wetenswaardigheden passeren de revue. Bij elke soort staan bovendien de volksnamen aangegeven.

Na een hoofdstuk over de wordingsgeschiedenis van het gebied wordt de invloed van de mens op het landschap behandeld.

In het deel over de historie van de Gooise avifauna wordt teruggegrepen tot de Romeinse tijd.

Bijzonder onderdeel vormen de gegevens over de Gooise vogels in de literatuur. Joost van den Vondel, Frederik van Eden en Henri Erel komen daar aan bod.

Een ander onderdeel is de relatie tussen landschap, vegetatie en avifauna.

Isvogels tussen Vecht en Eem geeft onder andere de betrekkingen weer tussen vogels en bosaanplantingen en produktiebossen.

Nestkasten en hun bewoners is de titel van een hoofdstuk over de dieren die van nestkasten gebruik maken. De kasten blijken, behalve voor vogels, gewilde woon- en schuilgelegenheden te vormen voor zoogdieren en insekten.

Slaapplaatsen is de titel van een stuk over de slaapgewoonten van vogels. Waar overnachten zij, wanneer maken zij er gebruik van en hoe en wanneer gaan de vogels er naar toe.

Een speciaal opgezet onderzoek naar de slaapgewoonten van meeuwen verschaft veel feiten over het doen en laten van deze groep.

Er zijn enkele kaartjes opgenomen met de ligging van meeuwen slaapplaatsen en die van kraaien, Eksters en Spreuwen.

Dat er vogels over de streek trekken kan iedereen waarnemen. Het hoe en waarom van deze vogeltrek wordt voor de lezer uit de doeken gedaan.

Wanneer de inwoners van de streek tussen Vecht en Eem zich ter ruste begeven worden de uilen actief en zoeken het gebied af naar prooien.

Wat deze nachtvogels eten blijkt uit de resultaten van vele uren lang geduldig uitpluizen van hun braakballen, die de onverteerbare resten van hun prooidieren bevatten.

Voorts bevat het boek gegevens die tevoorschijn kwamen bij tellingen van roof- en watervogels in de winter. Het voorkomen van Waterhoentjes in de winter, de grootte van de groepen, hun winterverblijfplaatsen en voedsel zijn de onderwerpen van een ander hoofdstuk.

Het boek telt 400 pagina's, is gebonden en voorzien van een afwasbare omslag waarop in kleur een korhaan staat afgebeeld. Het is verlicht met 24 kleurenfoto's van vogels en bevat ook tientallen zwart-wit foto's.

De prijs bedraagt slechts f32,50. Inclusief verzendkosten wordt deze f41,--.

Wanneer U dit laatste bedrag (41 pietermannen) overmaakt op postgiro 5178253 t.n.v. Avifauna van het Gooi krijgt U het thuis. Wanneer U f 32,50 stort op giro 2934128 van Johan Thissen te Groesbeek onder vermelding van "Avifauna Gooi" kunt U het boek, na nadere afspraak, bij Johan afhalen of op de voorjaarsledenvergadering van 3 maart 1988 overhandigd krijgen.

Aanwijzingen bij het schrijven van bijdragen voor "de Mourik"

Kopij wordt bij voorkeur getypt geleverd, dit in verband met een snelle verwerking van de stukjes.

Wanneer U zelf typt: een duidelijke, scherpe letter; dus geen versleten lint, machine schoonmaken en bij voorkeur een wegwerp-carbonlint gebruiken. Tikken op gewone A4-vellen, kantlijn links en rechts 2 cm., onder en boven 2,5 cm.; dicht open typen (regelstelling 1).

Langere artikelen worden bij voorkeur in verschillende hoofdstukjes verdeeld, dit i.v.m. de leesbaarheid. Bij het weergeven van onderzoeksresultaten is een goede indeling: Inleiding, Methode, Resultaten, Discussie (of Bespreking), Literatuur.

Wanneer literatuurgegevens verwerkt worden moet altijd de bron worden aangegeven. In de tekst gebeurt dit door het vermelden van schrijver(s) en jaartal van publicatie, voorbeeld: (Brouwer et al. 1985).

Onder het hoofdstukje "Literatuur" wordt de bron vervolgens nader omschreven, zoals in onderstaande voorbeelden:

Brouwer, P. & Gorissen, R. & Hagemeyer, W. & Helmer, W. 1985. Vogels van de Ooijpolder. VWC Rijk van Nijmegen en omstreken. O.M.van Hoorn, Nijmegen.

van Swaay, C. 1985. De Rode en Zwarte Wouw (*Milvus milvus* en *Milvus migrans*) in het Rijk van Nijmegen, de Mourik 11 (2): 52-62.

(bij boeken dus uitgever en plaats van uitgave; bij bladen eerst jaargang, dan nummer en de bladzijden waarover het artikel loopt).

Wanneer U tabellen en figuren in Uw artikel plaatst: voorsie elke tabel en figuur van een nummer (tabel 1, 2 etc.; figuur 1, 2 etc.) zodat U makkelijk in de tekst naar een tabel of figuur kunt verwijzen. Voorts moet elke figuur en tabel voorzien zijn van een korte maar duidelijke verklarende tekst, zodat de lezer weet waar de tabel of figuur over gaat.

Soortnamen van vogels worden altijd met een hoofdletter gespeld, dus Zwarte Zeeëend, Koolmees etc.. Soort- of familiegroepen echter steeds met een kleine letter, dus eenden, zeeëenden, mezen. Wetenschappelijke namen worden met een hoofdletter en vervolgens met een kleine letter geschreven, dus *Athene noctua*, *Turdus torquatus* (bij de eerste keer is het gebruikelijk om de naamgever te vermelden: *Turdus torquatus* (L.)), "L." staat voor Linnaeus).

Voorts is de redactie altijd bereid U bij te staan, onder andere bij het verzamelen van literatuur- en archiefgegevens.

Aanwijzingen bij het maken van illustraties

Pentekeningen met Oost-Indische inkt op wit papier of transparant. Bij voorkeur ongeveer 1,5 tot 2 maal de grootte waarop ze afgedrukt moeten worden.

Overtreddingen van de Vogelwet, Jachtwet en de Natuurbeschermingswet

Deze kunnen gemeld worden aan de heer P. Brugman, Regt.Stoottroepenstraat 14, 5431 TA Cuyk, tel. 08850-15901 (Controleur Vogelwet). Strafbare feiten die direct of indirect te maken hebben met de bescherming van de natuur (Jachtwet, Vogelwet, Visserijwet, Natuurbeschermingswet e.d.) kunnen uiteraard gemeld worden bij de plaatselijke politie, maar ook bij de gespecialiseerde Veldpolitie. Telefoonnummers van de meldkamers van de Veldpolitie: Gelderland 055-664455, Noord-Brabant 04116-72189 (bij geen gehoor Piet Bouten 04113-2102), Limburg 04746-1370.

Dood gevonden vogels

Deze kunnen voor onderzoek ingezonden worden naar het Centraaldiergeneeskundig Instituut, met name wanneer de omstandigheden verdacht zijn. Verkeers-, olie-slachtoffers e.d. worden niet onderzocht. Adres: C.D.I. afd. B.P., Edelhertweg 15, 8219 PH Lelystad, tel. 03200-73911.

Ringen

Wanneer U een ring vindt of bij een vogel afleest kunt U de ring of cijfercombinatie opsturen naar: Vogeltrekstation, antwoordnummer 341, 6660 VE Heteren. Bij dit station kunt U ook speciale formulieren voor het insturen opvragen. Zowel binnenlandse- als buitenlandse ringen worden verwerkt.